

b O N U M **P U B L I C U M**

**FÓKUSZBAN AZ IPAR
ÉS A FELSŐOKTATÁS
EGYÜTTMŰKÖDÉSE 17**

**FELZÁRKÓZTATÁS
ÉS PÉLDAMUTATÁS**
Sikeres az NKE
mentorprogramja 26

**Lengyel történész kapta
a Ludovika Prize díjat**

Stanisław A. Sroka A közép-európai népek közös sorsának szószólója 06

LUDOVIKATV

23

Innovatív rendészeti felsőoktatás

36

Humanitárius válság a Közel-Keleten

39

75 éves az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

LENGYEL, MAGYAR KÉT JÓ BARÁT...

Mi jut először eszünkbe a lengyelekről? Az emlékek legtöbbünk számára egy fekete tóban fürdő kiskacsáig vezetnek, aki épp Lengyelországba készül. De abban is biztos vagyok, hogy sokan ismerünk legalább két lengyel fiút, Lolkát és Bolkát. Majd később, középiskolás tanulmányainkban is előkerültek északi barátainkhoz kapcsolódó történelmi személyek, elég csak a szabadságharcos Bem apóra vagy Szent II. János Pál pápára gondolunk. De hogy visszatérjünk a címben idézett közmondáshoz, szinte biztos vagyok benne, mindannyian zsigerből vágjuk rá annak második felét: ...együtt harcol, s issza borát! Nem véletlenül közismert a lengyel–magyar barátság kétsorososa, hiszen ez történelmileg valóban létezik; egészen a középkori dinasztikus vegyes házasságokig nyúlik vissza. Éppen ennek a témának avatott szakértője Stanisław A. Sroka professzor, aki megkerülhetetlen a lengyel tudományos életben, kutatásait neves tudományos lapok idézik. Tevékenysége, tudása, szorgalma a magyarság és a közép-európai régió összetartozásának eszméjét szolgálja, éppen ezért a közelmúltban – életműve elismeréseképp – a Nemzeti Közszerződési Egyetem Szenátusa az egyetemen adományozható legrangosabb díjat, a Ludovika Prize-t adományozta a Jagelló Egyetem Történettudományi Kar dékánjának. Sroka professzor beszélgetésünk alkalmával örömmel kalauzolt el a két nép középkorig visszanyúló történetében, amely a ma élő közép-európaiak számára is üzen.

Szilágyi Dénes főszerkesztő

TARTALOM 2023/8.

02	MOZAIK	26	FELZÁRKÓZTATÁS ÉS PÉLDAMUTATÁS – SIKERES AZ NKE MENTORPROGRAMJA	44	„A KIHÍVÁSOKKAL MINDIG MEGTALÁLTUK EGYMÁST” – BOGÁRDI JÁNOS PORTRÉJA
06	STANISLAW A. SROKA – A KÖZÉP-EURÓPAI NÉPEK KÖZÖS SORSÁNAK SZÓSZÓLÓJA	30	„A REPÜLŐGÉP-VEZETÉS HA NEM IS A MUNKÁM, DE AZ ÉLETEM RÉSZÉ” – VARGA BÉLA ALEZREDES	47	VISSZAVÁLTÁSSAL CSÖKKENTHETJÜK A HULLADÉK MENNYISÉGÉT
11	LENGYEL TÖRTÉNÉSZ KAPTA A LUDOVIKA PRIZE DÍJÁT	33	AJÁNDÉKOZNI ÖRÖM?	50	NE CSAK AZ ÉDES-BŰS ROMANTIKA MARADJON
14	ÉBREDÉS AZ INFLÁCIÓS SOKKBÓL	36	HUMANITÁRIUS VÁLSÁG A KÖZEL-KELETEN	52	SIKERTÖRTÉNET AZ EURÓPAI VIDEOJÁTÉK-ÖNSZABÁLYOZÁSBAN
17	FÓKUSZBAN AZ IPAR ÉS A FELSŐOKTATÁS EGYÜTTMŰKÖDÉSE	39	75 ÉVE FOGALMAZTÁK MEG AZ EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATÁT	55	ALKOTMÁNYOS KORSZAKOK ÉS KIHÍVÁSOK
20	HOGYAN TUD SEGÍTENI A TUDOMÁNY A DEZINFORMÁCIÓ KEZELÉSÉBEN?	42	AKTÍV MAGYAR SZEREPVÁLLALÁS AZ UNIÓS SZABÁLYOK ALAKÍTÁSÁBAN	56	TANULMÁNYOK EGYKORI ÉS MAI BALKÁNI VÁLSÁGOKRÓL
23	INNOVATÍV RENDÉSZETI FELSŐOKTATÁS				

bonum publicum 1

MOZAIK

LEENDŐ HALLGATÓIT FOGADTA AZ NKE

Leendő hallgatóit köszöntötte a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) november 24-én. Az intézmény központi nyílt napján bemutatkoztak az egyetemi karok, intézetek, a Ludovika Collegium, a hallgatói önkormányzatok, szak-kollégiumok, az egyetemi sportélet szereplői és a Ludovika könyvesbolt, majd vezetett Campus-túrán vehettek részt az érdeklődők. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem minden szempontból nagyon komoly és versenyképes kínálattal rendelkezik, mind a jólét, mind az anyagi gyarapodás, mind a hasznosság szempontjából – emelte ki Deli Gergely köszöntőjében. Az egyetem rektora hozzátette: ha a hasznosságot vizsgáljuk, mindenképpen érdemes az NKE-t választani.

KOLLEKTÍV BŰNÖSSÉG KÖZÉP-EURÓPÁBAN

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Kisebbségpolitikai Kutatóműhelye által rendezett nemzetközi konferencia a Közép-Európában alkalmazott „kollektív bűnösség” elvén alapuló intézkedések, retorziók változatait és máig élő következményeit mutatta be. Deli Gergely, az NKE rektora bevezető beszédében úgy fogalmazott: „A második világháború után a kollektív bűnösség elvének alkalmazása a térségben általános gyakorlattá vált. A konferencia célja, hogy elindítson egy akadémiai párbeszédet az etnikai csoportok kollektív büntetésének történelmi és nemzetközi vonatkozásairól, rámutasson ezekre, és megvitassa ezek következményeit a ma élők számára.”

EURÓPAI VERSENYKÉPESSÉG A POLITIKAI JÁTSZMÁKBAN

A Budapesti Francia Nagykövetséggel közösen rendezett konferencia az európai versenyképesség jelenlegi és jövőbeni kihívásairól szólt. Az eseményen Noëlle Lenoir korábbi francia EU-ügyi miniszter előadásában kitért az Európai Unió történetére. Kiemelte, hogy az EU a második világháború után jött létre, közös akaratból. „Inkább együtt akarunk lenni, mint egymás ellen” – fogalmazott a korábbi miniszter. Palkovics László, a korábbi innovációs és technológiai miniszter is azt emelte ki előadásában, hogy jelenleg nehéz kihívásokkal nézünk szembe. „Kérdés, hogyan fogunk megbirkózni ezekkel a kihívásokkal” – vetette fel Palkovics László.

NAVRACSICS TIBOR: MAGYARORSZÁG KULTURÁLIS NAGYHATALOM

Navracsics Tibor volt a vendége a Magyar Zoltán Szakkollégium által szervezett beszélgetésnek. A területfejlesztési miniszter az Európa kulturális fővárosa cím előnyeiről, illetve hazánk soros európai uniós elnökségéről beszélt. Az Európa kulturális fővárosa elnevezésű és más, hasonló jellegű kezdeményezések az 1980-as évek közepén indultak, amikor új lendületet kapott az EU-integráció, céljuk pedig az volt, hogy a gazdasági tevékenységek mellett „lelket vigyenek Európába” – mondta Navracsics Tibor. „A cím azoknak a városoknak jár, amelyek az európai kultúra fontos csomópontjai” – emelte ki. Elmondta, hogy az elismerést hagyományosan egy, a nyugati (rég) tagállamokbeli és egy, a keleti (új) tagállamokbeli város kaphatja meg.

AZ EURÓ A JÖVŐ?

Habár az európai közös valuta jelenleg a világ második legfontosabb valutája, a '90-es évek végén, a német politikai elit érdekeinek megfelelően született meg, nem gazdasági, hanem politikai döntés eredményeként – hangzott el Az euró a jövő? című kerekasztal-beszélgetésen a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. A Fialatok Batthyány Köre által rendezett eseményen Nagy Márton gazdaságfejlesztési miniszter és Pogátsa Zoltán közgazdász járta körül a témát. „Az Európai Unió elvesztette gazdasági versenyképességét. Nem az a kérdés, hogy van-e jövője az eurónak, hanem az, hogy van-e jövője az eurózónának.” Az is hamis elképzelés, hogy ha többen csatlakoznak az övezetbe, erősebb lesz az euró – emelte ki Nagy Márton, hozzátéve: a júan előbb utóbb háttérbe szoríthatja Európa egységes valutáját.

MIT JELENT SZÁMUNKRA A TÖRTÉNETI ALKOTMÁNY?

Egy magyar nyelven is megjelent tanulmánykötet apropóján nemzetközi szakértők kötetbemutató kerekasztal-beszélgetésen vitatták meg a történeti alkotmányok a magyar politikai gondolkodásban és a gyakorlatban betöltött szerepét. Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter kötetbemutató előadásában kiemelte: Magyarország Alaptörvénye konzervatív abban az értelemben, hogy megerősítette az 1989–90-ben létrejött demokratikus intézményrendszert. Emellett ez az első olyan alkotmány hazánk történelmében, amelyet egy demokratikusan megválasztott országgyűlés fogadott el. Elfogadása pótolta azt a hiányzó legitimitációt, amelyet a 2006 után kialakult bizalmi válság okozott.

LÁTNUNK KELL MAGUNKAT A JÖVŐBEN!

„Az Innovatív Tanszék díj célja, hogy elismerje azokat a tanszékeket, amelyek a Kreatív Tanulás Program megvalósításában aktívan részt vesznek, és részvételükkel támogatják az egyetemen folyó oktatásmódszertani paradigmaváltást” – fogalmazta meg köszöntőjében Christián László r. dandártábornok. A 2023. évi Innovatív Tanszék díj első helyezését a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (HHK) Repülésirányító és Repülő-hajózó Tanszéke kapta. A második helyezett a HHK Hadtörténelmi, Filozófiai és Kultúrtörténeti Tanszéke, a harmadik helyezett pedig megosztva a Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszéke és az RTK Terrorelhárítási Tanszéke lett.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A MAGYAR FEJLESZTÉSÖSZTÖNZŐ IRODÁVAL

Az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar dékánja, Varga Réka kezdeményezésére stratégiai együttműködési megállapodást írt alá a Nemzeti Közszolgálat Egyetem rektora és a Magyar Fejlesztésösztönző Iroda ügyvezetője. A Deli Gergely és Petri Bernadett kézjegyével ellátott dokumentum szerint a felek olyan innovatív megoldásokat alakítanak ki a jövőben, amelyeknek célja, hogy az NKE sikeres pályázóként jelenhessen meg nemzetközi projektekben. Az intézmények többek között együttműködnek az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karhoz tartozó szakok oktatásában és képzési portfóliójának bővítésében a magyar és idegen nyelvű tananyagok fejlesztésével kapcsolatban.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A NEMZETI VÉDELMI SZOLGÁLATTAL

A korrupció és a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépést támogatja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem és a Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ) között létrejött együttműködési megállapodás. A felek együttműködnek a hivatásos állomány korrupciómegelőzési és hivatásetikai képzését érintően szemléletformáló előadások kialakításában, azok oktatásában, a korrupciómegelőzés és a hivatássetika témakörében megvalósuló kutatások, tananyagok fejlesztése során. Az együttműködési megállapodás értelmében az NVSZ feladatai közé tartozik egyebek mellett a bűnfelderítés, a megbízhatósági vizsgálat végzése, a kifogástalan életvitel ellenőrzése. Továbbá a szervezet a felépítéséről, a feladatairól, a kifogástalan életvitel ellenőrzéséről, a megbízhatósági vizsgálat jogi szabályozásáról, annak gyakorlati kérdéseiről, a titkos információgyűjtés metodikájáról az NKE oktatási tematikájába illeszkedően előadást tart.

TUDOMÁNY: VÁLASZOK A GLOBÁLIS KIHÍVÁSOKRA

„Az egyetem Szenátusa a magyar tudomány ünnepe alkalmából tartott ünnepi ülésén doktori és habilitált doktori oklevelek átadásával fejezte ki elismerését azok felé, akik kemény munkával, az elhivatottság és a kitartás jegyében tanúbizonyságot tettek arról, hogy a tudomány művelésére érdemesek” – mondta Deli Gergely rektor, a habilitált és a PhD-doktorok avatására rendezett ünnepségen. „A tudománynak kitüntetett szerepe és feladata van a társadalom életében, mutatja ezt a Magyar Tudomány Ünnepe idején mottója is: Tudomány: válaszok a globális kihívásokra” – hangsúlyozta ünnepi beszédében az NKE rektora. Az eseményen az egyetem Szenátusa 26 PhD-doktort és 2 habilitált doktort avatott.

INTELLEKTUÁLIS ÉS KULTURÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (LFZE) képviselői több kiemelt területet is érintő együttműködési megállapodást írtak alá. Mindkét intézmény elkötelezett az intellektuális és kulturális erőforrások megosztása mellett, és hangsúlyozza a közös tevékenységek és projektek kialakításának fontosságát a társadalom és a felsőoktatás számára. A megállapodás szerint a felek felajánlják szellemi kapacitásaikat, és megteremtik, illetve megerősítik a kereteit olyan közös tevékenységeknek, amelyek kölcsönösen előnyösek, példaértékűek, és amelyek révén a társadalom és a felsőoktatás számára egyaránt hasznos eredményeket tudnak elérni.

4 bonum publicum

bonum publicum 5

Stanisław A. Sroka

A közép-európai népek közös sorsának szószólója

Stanisław A. Sroka megkerülhetetlen szaktekintély a lengyel tudományos életben; neves nemzetközi lapok idézik kutatásait, amelyek középpontjában – immár több mint harminc éve – a lengyel-magyar történeti kapcsolatok állnak. Közéleti tevékenysége szerteágazó, munkásságát áthatja a két nép közötti baráti kapcsolat: „a közép-európai népek közös sorsának szószólója.” Tevékenysége, tudása, szorgalma a magyarság, hazánk és a közép-európai régió összetartozásának eszméjét szolgálja, ezért a közelmúltban – életműve elismeréseképp – a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Szenátusa az egyetemen adományozható legrangosabb díjat, a Ludovika Prize-t adományozta a Jagelló Egyetem Történettudományi Kar dékánjának. Stanisław A. Srokával az elismerés kapcsán beszélgettünk.

● Egyetemi évei alatt történelem szakon tanult a Jagelló Egyetemen, majd Budapesten töltött néhány évet ösztöndíjasként. Ekkor körvonalazódott, hogy későbbi kutatásaiban a lengyel–magyar együttműködést fogja vizsgálni?

Igen, habár először azért akartam magyarul tanulni, hogy összehasonlíthassam a lengyel és a magyar nemesség középkori fejlődését. Budapesti éveim alatt azonban kiderült, hogy közös lengyel–magyar történelmünkben is nagyon sok olyan téma van, amely feldolgozásra vagy újbóli kutatásra vár. Így váltak tudományos kutatásaim legfontosabb területévé a középkori lengyel–magyar kapcsolatok.

● Kutatásaiban elsősorban a kölcsönös dinasztikus kapcsolatok feltárására koncentrálsz; húsz tudományos cikket publikált a témában. Milyen következtetésekre jutott?

A lengyel–magyar dinasztikus kapcsolatok rendkívül fontosak. Ezek döntöttek arról, hogy a 14. században egymást segítették. Figyelemre méltó, hogy a Piast-ház tagjai jelen voltak a 14. századi Magyarországon. Sokan közülük fényes karriert futottak be. Ez Lokietek Erzsébet magyarországi jelenlétének köszönhető, aki Károly Róbert felesége volt, majd Nagy Lajos uralkodása idején az anyakirályné szerepét töltötte be. Erdemes itt megemlítenünk

Opuliai Lászlót, aki 1367–1372 között Magyarország nádora volt. A Piast-dinasztia tagjai a magyarországi egyház ranglétráján is magasra jutottak. Boleszláv például 1321-ben elnyerte az esztergomi érseki méltóságot. Ha kutatási eredményeimről kérdez, akkor legalábbis arra a vitára szeretnék kitérni, amelyet éveken át folytattam Kristó Gyula professzorral arról, hány felesége volt Károly Róbertnek. Erdemes Erzsébet királyné politikai szerepére is felhívni a figyelmet, hiszen ő is hozzájárult ahhoz, hogy a magyarországi külpolitika délről északra tegye át a súlypontját. Ennek eredményeképpen jött létre az 1370-es lengyel–magyar unió, amikor Nagy Lajos Lengyelország királyává is vált.

● Bártfa város középkori szerepe és lengyelországi kapcsolatai is kutatásai középpontjában állnak.

Bártfa története nagyon fontos volt számomra. Az ottani levéltár a középkor óta változatlan formában maradt fenn, így rendkívül gazdag anyagot találhattam. Bártfa a lengyel–magyar határvidék fontos városa volt, amely élénk kereskedelmet folytatott számos lengyelországi várossal a határ túloldalán. Erről egy egész könyvet írtam, amely lengyelül és magyarul is megjelent. Ez a határ menti kereskedelem »

Stanisław A. Sroka lengyel professzor,
a Ludovika Prize díjjal

azonban nehéz körülmények között folyt. A lengyel–magyar határvidéken egyrészt rablók garázdálkodtak – azt is mondhatjuk, hogy mintegy Jánošík elődeiről volt szó –, másrészt a vámosok is a kereskedők rémei voltak. Néha ők is erőszakot alkalmaztak a kalmárokkal szemben, ha azok nem tudták megfizetni a megkövetelt vámot. Nem csoda, hogy a bártfai levéltárban rengeteg panaszlevél maradt fenn, amelyeket kereskedők írtak a városvezetésnek, követelve, hogy mind a vámosokat, mind a bártfai kufárokat büntessék meg – ez utóbbiak ugyanis néha sokáig nem fizettek az áruért. A helyzet odáig fajult, hogy

ritkaságszámba ment, ha egy kereskedő sikerrel eljutott az egyik határmenti városból Bártfára vagy vissza. De az egyházi év során voltak olyan alkalmak is, amikor a kalmárok amatőr művészekké vedlettek át. Húsvét előtt, a nagyheti időszakban Bártfa főterén passiójátékot rendeztek. A színészek kereskedők voltak, akik a határ mindkét – lengyel és magyar – oldaláról érkeztek. A bártfai levéltárban fennmaradt egy 15. századi színésznévsor, ahol a passiójáték szerepeit is feltüntették a nevek mellett. Ehhez még hozzá kell tennünk, hogy sok bártfai fiatal tanult a krakkói Akadémián, tanulmányaik befejezése után pedig

visszatértek szülővárosukba, ahol ők alkották a helyi értelmiségi elitet, és fontos méltóságokat töltöttek be a város vezetőségében vagy a bártfai iskolában.

A bártfai levéltárban maradt fenn egy nagyon érdekes levél is, amelyet rablók írtak 1493-ban a város vezetőinek. Ultimátumot adtak nekik, hogy fizessenek sarcot a haramiák Bártfán kivégzett társaiért. Érdekes, hogy a város elöljáróinak a pénzt a Dunajec partján fekvő karthauzi kolostorban (Vöröskolostorban) vagy a mogilai kolostorban kellett hagyniuk. Érdekes a levél nyelvezete is. A rablócsapatok a környék különböző

társadalmi rétegeiből, sőt, különböző országokból verődtek össze, ezért nem csoda, hogy az irat szövege az egykori lengyel–magyar határvidék dialektusában íródott. A haramiák levele végül a középkori diplomácia-történet szempontjából is különleges. Ahol egy középkori oklevélen pecsét függött, oda a zsványok egy miniatűr seprűt akasztottak.

● Szóba került a középkori Bártfa és Lengyelország kapcsolata és a korabeli lengyel–magyar határvidékről szóló könyve is; de a Kárpátok valaha élt legismertebb rablójáról, Jánošíkról is írt egy kisebb könyvet.

Jánošík nagyon érdekes történelmi alak volt, akinek az emléke ma is élénken él a lengyel–szlovák határvidéken. Noha a Magyar Királyság területén élő szlovák volt, származása ma is vitás kérdés. A lengyelek lengyelnek, a szlovákok szlováknak tartják. Ez a kárpáti haramia egyébként nem a különleges rablásainak, hanem a róla szóló játékfilmeknek köszönheti a népszerűségét.

● Tudományos eredményei kétszáznyolevan bibliográfiai tételből állnak. Melyikre a legbüszkébb?

Nehéz megválaszolni ezt a kérdést. A forráskiadványok minden bizonnyal nagyon fontosak. Tudományos életük hosszabb, mint a monográfiajellegű munkáké. Eddigi, hat kötetet felölelő forráskiadványom címe: *Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier*, vagyis Lengyel iratok az egykori Magyar Királyság levéltáraiban. A magyarországi, valamint a mai szlovákiai és romániai levéltárak sok lengyel eredetű, vagyis lengyel királyok és királynék, városok, hivatalnokok, földtulajdonosok stb. által kiállított iratot őriznek. Nagyon sokat az egykori lengyel határ közelében lévő városi levéltárakban, vagyis Bártfán, Kassán vagy Eperjesen találhatunk. A hat kiadott kötetben kétezer oklevél és levél látott napvilágot a 13. századtól 1540-ig. Egy kötet maradt még hátra,

amely az 1541–1550-es évekre terjed ki. Ezek az iratok a lengyel–magyar határvidék politika-, gazdaság- és művelődéstörténetének igazi kincsbányáját jelentik.

Monográfiáim között foglal helyet a középkori Bártfáról és lengyel kapcsolatairól szóló könyv, amelyről már korábban beszéltünk. Érdekes még megemlíteni a Luxemburgi Zsigmond korában Magyarországon tartózkodó lengyelekről írt könyvem, valamint a Magyarország kezdeteiről szóló munkámat, amelyben a 12. század végéig tárgyalom az ország történetét. Nagyra tartom az életrajzi műveimet is. Itt a Szapolyai István feleségéről, Piast Hedvigről szóló könyvemem említeném meg. Hedvig gyermekei a királyi méltóságig vitték: Jánost 1526-ban Magyarország királyává választották, Borbála leánya pedig 1512-ben I. (Öreg) Zsigmond lengyel király felesége lett. Martin Homza pozsonyi történésszel közösen szerkesztettem a Szepesség történetéről szóló munka, a *Historia Scepusii* két kötetét. Számos tanulmányom is megjelent többek között magyarországi folyóiratokban.

● Mit üzen a lengyel–magyar – és tágabb értelemben véve a közép-európai – együttműködés múltja a ma élőknek?

Ma az úgynevezett visegrádi négyek keretében munkálkodunk Közép-Európában. Ennek az államszövetségnek a neve Magyarország egykori fővárosára, Visegrádra utal. 1335-ben és később is itt került sor a közép-európai uralkodók fontos találkozóira.

Úgy gondolom, hogy a mai közép-európai együttműködés bizonyos szempontból a középkori mintákra is támaszkodhat.

A királytalálkozók arra szolgáltak, hogy az uralkodók kidolgozzák együttműködésük fontos irányvonalait. Ma a közép-európai elnökök vagy talán még inkább a miniszterelnökök találkozási is szolgálhatják ezt a célt.

● Három évvel ezelőtt a Jagelló Egyetem Történettudományi Karának dékánja lett.

Így igaz, 2020 óta a Jagelló Egyetem Történettudományi Karának dékánja vagyok. Korábban nyolc éven keresztül dékánhelyettes voltam, ezt megelőzően pedig a Történettudományi Intézet igazgatója. A dékáni hivatás nagyon sok időt emészt fel. Kezdve attól, hogy papíralapú vagy – egyre gyakrabban – elektronikus számlákat írok alá, számos bizottságban veszek részt, különböző eseményeken képviselem a kart, és közben természetesen a professzorokkal és az egyetemi közösség más tagjaival is találkozom. Sajnos így az ember csak este vagy hétvégén foglalkozhat a tudománnyal. A kutatásaimat – így a külföldiekét is – legfeljebb néhány napos utazások keretében engedhetem meg magamnak. Ma azonban a másolási technológiák révén ilyen rövid idő alatt is aránylag sok anyag gyűjthető össze a soron következő tudományos munkákhoz.

● Közéleti tevékenysége szerteágazó: a Közép-Európai Nemzetek Baráti Társaságának elnöke, a Lengyel Tudományos Akadémia Lengyel–Magyar Bizottságának tagja, és az idén felállt krakkói Balassi Bálint Lengyel–Magyar Szövetség programjaiban is közreműködik.

Fiatal koromban a munkatársaimmal megalapítottuk Közép-Európa-barátok Társaságát. Folyóiratunk is volt, a *Proglas*. Ma már sem a társaság, sem a folyóirat nem létezik. De érdekes tapasztalat volt, amelynek keretében mindenekelőtt a fiatal olvasóknak mutathattuk be Közép-Európa történelmi és kulturális gazdagságát. A Balassi Bálint Szövetség tagjainak »

Stanisław A. Sroka Deli Gergely rektortól és Mernyei Ákos nemzetközi főigazgatótól vette át az elismerést

két előadást tartottam az utóbbi időben – az egyiket Anjou Hedvig királynéről, a másikat közös királyunkról, I. Ulászlóról. Két magyar történelmi folyóirat szerkesztőbizottsági tagja is vagyok: az egyik a legfontosabb, a *Századok*, a másik a *Hungarian Historical Revue*.

● A Ludovika Prize a Nemzeti Közszolgálati Egyetem újonnan alapított, legnívósabb elismerése, amelyet az intézmény történetében első alkalommal az Egyetem Szenátusa az Ön számára adományozott. Hogyan

értesült az elismerésről, illetve milyen gondolatok fogalmazódtak meg Önben ennek kapcsán?

Erről a csodálatos elismerésről Magyarország varsói nagykövete, Kovács Orsolya tájékoztatott, majd tőle függetlenül Gerencsér Tibor, Magyarország krakkói főkonzula. Hivatalos levelet is kaptam Deli Gergelytől, az NKE rektorától. Nagyon meglepett, hogy az NKE Szenátusa nekem ítélte ezt a rangos elismerést. Rendkívüli módon megtiszteltek velem.

● Korábban milyen kapcsolatban volt a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel?

Sajnos eddig nem működtem még együtt az egyetemmel, de remélem, hogy a nekem ítelt díj változtat majd ezen. Számtalanszor jártam Budapesten, de korábban soha nem voltam az NKE campusán. Ugyanakkor a Ludovika Prize díjátadója után volt alkalmam megcsodálni a campust, és teljesen lenyűgözött. Bármikor nagy örömmel utazom vissza Budapestre!

Szerző és fotó: Szilágyi Dénes

Lengyel történész kapta a Ludovika Prize nagydíjat

Hagyományteremtő szándékkal, első alkalommal adták át a Ludovika Prize díjat a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (NKE) november 6-án. Az elismerést Stanisław A. Sroka, a krakkói Jagelló Egyetem Történettudományi Karának dékánja kapta.

„Kövesse az utat, amelyet még senki sem járt be, és hagyja a nyomot, amit mások követni fognak” – idézte Ralph Waldo Emersont köszöntőjében Deli Gergely. Az NKE rektora emlékeztetett: a Ludovika Prize díj olyan személyek elismerése, akiknek teljesítménye, tudományos-közéleti-szakmai kiválósága, tudása, életútja példaértékű. Úgy fogalmazott: amikor az NKE Szenátusa idén nyáron megalapította az elismerést, kiemelt feladatként határozta meg, hogy olyan magasan jegyzett és nemzetközileg elismert személyek számára ítélik azt oda, akiknek tevékenysége a „közép-európai gondolat” ügyét, Magyarország és a közép-európai régió érdekeit szolgálja. A rektor beszélt az NKE küldetéséről, amely a Ludovika Akadémia hagyományainak ápolása és továbbadása olyan

értékek mentén, mint a hűség, a kötelességtudat, a bátorság, a fegyelem, a bajtársiasság, valamint a tudás kiemelt szerepe a haza szolgálatában. Kitért arra, hogy az egyetemnek alapítása óta célja mindazokat összegyűjteni, akik számára Magyarország és annak szűkebb környezete, Közép-Európa fontos. Emlékeztetett: az NKE közel húsz lengyel partnerrel kötött intézményközi

Az egykori Ludovika Akadémia legbőkezűbb adományozóját, Mária Ludovikát ábrázoló díj

Az Orczy Úti Kollégium mellé ültetett lengyel–magyar barátság fájánál

Erasmus+ megállapodást, illetve további hat lengyel intézménnyel működik együtt. Felidézte, hogy az egyetem idén nyáron a Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézettel közösen szervezte meg a Visegrádi Nyári Akadémiát, valamint ugyancsak a Felczak Intézettel közösen ingyenes lengyelnyelv-tanfolyamot indít, amelyre már több mint félszázan jelentkeztek.

A Ludovika Prize első díjazottja Stanislaw A. Sroka professzor, a krakkói Jagelló Egyetem Történettudo-

mányi Karának dékánja, Közép-Európa sorskérdéseivel foglalkozó szakember. A középkori magyar és lengyel történelem elismert tudósát Mitrovits Miklós, az NKE Eötvös József Kutatóközpont Közép-Európa Kuta-tóintézetének tudományos főmunkatársa méltatta.

„Sroka professzor eddigi életpályája, szakmai munkássága, valamint a magyar és a lengyel kultúra és történelem kölcsönös megismeréséért végzett munkája példaértékű a jelen és a jövő generációja számára” – jelentette ki a kutató.

Elmondta, hogy Stanislaw A. Sroka az egyetemen az 1980-as évek végén induló magyar szak órát látogatva kezdett el magyarul tanulni, majd tudását hazánkban is tökéletesítette az Eötvös Kollégium ösztöndíjasaként. 1991-ben szerzett történelem szakos diplomát, fő kutatási területe Közép-Európa története, különös tekintettel a magyar–lengyel történelmi kapcsolatokra és a genealógiára – részletezte. Hangsúlyozta: Stanislaw A. Sroka – akinek munkásságát nemcsak hazájában, hanem itthon is elismerték, 2014-ben

Deli Gergely átadja a Ludovika Prize díjat Stanislaw A. Sroka lengyel történésznek

A panelbeszélgetés résztvevői egyebek mellett a lengyel–magyar történelmi kapcsolatokról fejtették ki gondolataikat

megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét – jelentős forrásfeltáró munkát végzett, de több monográfiát is írt.

A Ludovika Prize egy oklevelet, egy Habsburg Mária Ludovika magyar királynét ábrázoló mellszobrot és 5000 dollárt tartalmaz. A díjátadó után megtartott panelbeszélgetésen – amelynek moderátora Pröhle Gergely, az egyetem Stratégiai Tanulmányok Intézetének igazgatója volt – a résztvevők egyebek mellett a magyar–lengyel történelmi kapcsolatokról fejtették ki gondolataikat.

„A lengyelek olyan szeretettel fogadtak bennünket, mintha mi az 1956-os hősök leszármazottai lennénk” – idézte fel emlékeit Kovács István Széchenyi-díjas történész, polonista, korábbi krakkói főkonzul. Kitért arra, hogy a lengyelek ápolják 1956 emlékét, ismerik a hősök nevét, és segítettek a magyar

menekülteket is. Úgy fogalmazott: Lengyelországba utazni az 1960-as években olyan volt, mintha Nyugatra utaznának, az „autóstoppos nemzedék” tagjai közül ezért sokan megtanultak lengyelül. A lengyelek öntudatra ébresztettek minket, és önbizalmat keltek bennünk – mutatott rá Kovács István, hangsúlyozva: nagy hatással volt rájuk a lengyelek bátorsága, nyíltsága, őszintesége és hite.

A katowicei gimnáziumban latinul is kellett volna tanulnia, de a tanárno miatt inkább átiratkozott a magyar csoportba – idézte fel Maciej Szymanowski, a Waclaw Felczak Lengyel–Magyar Együttműködési Intézet igazgatója. Beszét a többi között az 1980-as évek magyarországi és lengyelországi politikai helyzetéről. Elmondta, hogy a legjobb barátja magyar, és kitért honfitársaink segítőkészségére is.

Diákként fogalmazódott meg benne az ötlet, hogy a közép-európai történelmet kutassa, ezért tanult meg magyarul, csehül és szlovákul – emlékezett Stanislaw A. Sroka. Hangsúlyt kell helyezni a fiatal generációk nevelésére, a diákcseraprogramokra és egymás nyelvének elsajátítására annak érdekében, hogy a magyar–lengyel kapcsolatok a középkori jó viszonyhoz hasonlóak legyenek – fejtette ki a Ludovika Prize első díjazottja.

Az esemény végén felavatták az Orczy Úti Kollégium mellett ültetett, a magyar–lengyel barátság fája mellett elhelyezett, a V4-es közösséget szimbolizáló emlékkövet, amelyet a Visegrádi-hegységből szállítottak a Ludovika Campusra, és az emléktáblát, amelyet az emlékkövön helyeztek el.

Szöveg: Szabó Réka Zsuzsanna

Fotó: Szilágyi Dénes

Ébredés az inflációs sokkból

Milyen hatást gyakorolt a magyar gazdaságra az utóbbi évek polikrízises korszaka?

Milyen következményei vannak ránk nézve a világjárványnak és a szomszédunkban zajló háborúnak? Kiheverte már az inflációs sokkot a hazai munkaerőpiac? Egyebek mellett ezekre a kérdésekre kaphattak választ a résztvevők a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézete (GVKI) által szervezett konferencián. A Ludovika Campuson megtartott eseményen politikusok és neves szakemberek fejtették ki gondolataikat.

„Tudomány: válaszok a globális kihívásokra” – idézte a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat – amelyhez a konferencia is kapcsolódott – idej mottóját Deli Gergely. A Magyar Közgazdasági Társaság társszervezésében megvalósult rendezvényen a rektor hangsúlyozta: a tudománynak polikrízises időszakban még inkább feladata, hogy keresse a válaszokat korunk kihívásaira. Ez illeszkedik a Nemzeti Közszolgálati Egyetem küldetéséhez is, mivel az intézmény a közszolgálati, illetve számos társadalmi és gazdasági területen meghatározó regionális képzési és tudásközpontként elkötelezett az új tudományos ismeretek fejlesztése és alkalmazása iránt – fejtette ki. Emlékeztetett:

Nagy Márton gazdaságfejlesztési miniszter (b) és Deli Gergely rektor (j)

az elmúlt évek krízisei kihívásokkal teli és a megszokottól merőben eltérő helyzetek elé állították a világot. Az ezekre adott válaszoknak előremutatónak kellett lenniük, de a közösség egységét, együttműködését, biztonságát és jólétét kellett előtérbe állítaniuk – hangsúlyozta. Az inflációs sokkból már kikerültünk, ezért a gazdasági működés helyreállítására kell koncentrálnunk – jelentette ki előadásában Nagy Márton gazdaságfejlesztési miniszter. Úgy fogalmazott: novemberre már biztosan

egy számjegyjű lesz az infláció, decemberre pedig 6-7 százalékra csökkenhet. A miniszter véleménye szerint idén nulla és mínusz egy százalék között alakulhat a magyar gazdaság éves teljesítménye.

A kormány álláspontja világos: 2024-re helyre kell állítani a növekedést, amit négy százalékosra terveznek – erősítette meg. Beszélte arról is, hogy reálbérsokk legutóbb 2008–2009-ben volt, ehhez képest a mostani rövidebb ideig tartott, jövőre pedig akár már 15 százalékos átlagkereset-növekedés is elképzelhető.

A magyar gazdasági stratégiában nincs szükség változtatásra, a beruházások számát viszont növelni kell – jelentette ki Nagy Márton. Úgy fogalmazott: mindezt olcsó, egészséges és zöldenergiával, újabb 500 ezer munkahellyel, valamint még fejlettebb logisztikával lehet elérni.

A miniszter előadása után megtartott kerekasztal-beszélgetés – amelynek moderátora Szabó Anna, a *Növekedés.hu* főszerkesztője volt – résztvevői arról fejtették ki véleményüket, hogy kilábalóban van-e már a magyar gazdaság az inflációs sokkból.

Az ipari termelés, a beruházások, illetve a háztartások fogyasztásának csökkenésére hívta fel a figyelmet Kutasi Gábor, az NKE ÁNTK GVKI vezetője, aki rámutatott az akkumulátorgyártó és a napelemes beruházások fontosságára. Kitért az e-közigazgatás fejlesztésére és az árstopok kivételére is, amelyek szerint szintén pozitív hatással lehetnek a gazdaság élénkítésére. A hosszú távú beruházások fontosságáról beszélt egyebek mellett Rigó Csaba Balázs, a Gazdasági Versenyhivatal elnöke is, aki szerint a cégeknek a jövőben versenyképesebbnek kell lenniük. Ennek ösztönzésére példaként említette a nyáron elindult kormányzati árfigyelő rendszert. A fogyasztás és a reálbérek növekedése eredményezhet ugyan újabb inflációemelkedést, de ezt el kell kerülni – fogalmazott Hankiss László, a Gránit Bank vezérigazgató-helyettese. Kifejtette: a cégeknek ezután magasabb minőségű termékeket kellene gyártaniuk, ehhez pedig innováció szükséges. A szakértők egyetértettek abban, hogy hamarosan visszaáll a magyar gazdaság versenyképessége. Az esemény második részében az infláció munkaerőpiacra gyakorolt hatásáról tartottak kerekasztal-beszélgetést, amelynek moderátora Szabó Anett, az NKE sajtófőnöke volt. Az eszmecserehez videóüzenetet küldött Kósa Ádám európai parlamenti képviselő, aki a többi között a lassú növekedésről, a csökkenő inflációról és arról beszélt, hogy egyre többen térnek vissza a munkaerőpiacra.

A megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának átalakításáról Fülöp Attila gondoskodáspolitikai »

államtitkár elmondta, hogy 18 helyett 50 százalék feletti a foglalkoztatási ráta már ebben a szektorban is. Magyarországon 81 százalék felett van a 20–64 év közötti foglalkoztatottak aránya az utolsó negyedévben, az uniós átlag pedig 75 százalékot ért el – fejtette ki Szalai Piroska, az NKE ÁNTK GVKI munkatársa. Rámutatott: a mostani polikrízises időszakban nem a foglalkoztatás, sokkal inkább a reálkereset csökkenése jelenti a problémát, de hazánk ennek megoldásában is jó helyen áll. Lentner Csaba, az NKE ÁNTK egyetemi tanára egyebek mellett emlékeztetett: az arab olaj szállítási útvonalához nagyon közel

Kilábalóban van a magyar gazdaság az inflációs sokkból? – ez volt a kerekasztal-beszélgetés fő témája

zajlik most a háború, ami miatt számos veszélyes helyzet alakulhat ki 2024-ben is. Véleménye szerint a vállalatok versenyképessége jelenthet problémát. Balog Ádám, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara általános alelnöke arról beszélt, hogy az elmúlt időszakban a vállalkozóknak újszerű megoldásokat kellett találniuk egyebek mellett a digitális világban is.

Szöveg: Szabó Réka Zsuzsanna
Fotó: Szilágyi Dénes

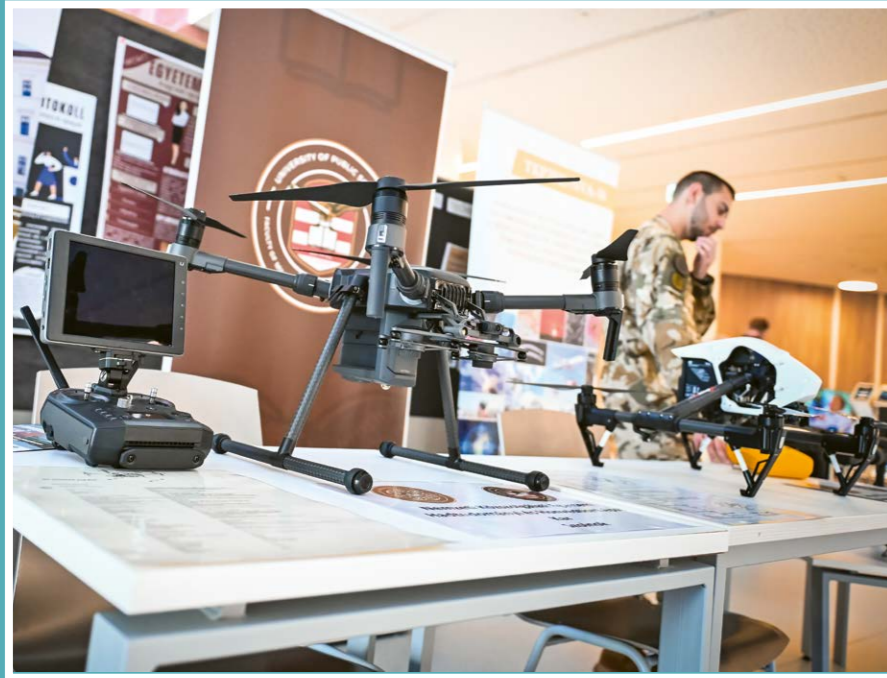
Fókuszban az ipar és a felsőoktatás együttműködése

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Innovációs és Technológiai Irodája (ITI) második alkalommal szervezte meg az Innovációs Kiállítás és Szakmai Napok elnevezésű eseményt, amelynek témája az első napon az ipari technológiák és az NKE-n megvalósuló K+F+I tevékenységek voltak, míg a második napon a vállalatok és a felsőoktatás együttműködési lehetőségei kerültek középpontba.

Az esemény kiemelt célja az ipari-egyetemi szereplők közötti kapcsolatépítés, az NKE-n működő karok innovációs tevékenységének bemutatása, magas szintű szakmai előadások megvalósítása, továbbá az ITI által felkért kiállítók K+F+I tevékenységének ismertetése. A programon emellett, hogy az érdeklődők megismerhették a legújabb digitális technológiákat, az egyetem már meglévő és leendő szakmai partnereinek tevékenységét, továbbá az NKE-n működő karok aktuális K+F+I eredményeit, célkitűzéseit, a kiállítók és a szakmai partnerek közül többen bemutatták gyakorlati és karrierprogramjukat

az Oktatási Központ aulájában létrehozott kiállítótérben.

„A közszolgálati képzés első számú egyetemként és kiemelt regionális tudásközpontjaként az NKE stratégiai célja, hogy a rendelkezésére álló tárgyi, szellemi és tudományos erőforrások hatékony alkalmazásával a jelenkor kihívásaira válaszolni képes felsőoktatási és kutatási intézményként működjön” – fogalmazott beszédében Deli Gergely az esemény nyitónapján. Az NKE rektora hozzátette, ezért tartja fontosnak az egyetem az együttműködési partnerek keresését, akikkel létrejöhet egy hatékony közszolgálati tudás- és technológiatranszfer, illetve menedzsmentrendszer. „Reményeink szerint ez új, magas szintű kutatási eredményekkel és akár üzleti sikerekkel is együtt járhat. Ebben nyújthat segítséget a II. Innovációs

Kiállítás és Szakmai Napok rendezvény” – hangsúlyozta Deli Gergely. Kemény Gábor, az NKE fejlesztési rektorhelyettese köszöntőjében arra hívta fel a figyelmet, hogy az NKE kutatásokat végez, innovációkat hoz létre közösen a partnerintézményeivel. „A közös kutatás azért kulcsfontosságú, mert a mai komplex, multidiszciplináris világban már nincs egyéni kutatómunka” – hangsúlyozta. Ha nem tudunk együttműködni, nem lesz hatékony és eredményes a kutatás. A közös munka nemcsak az adott szakterület kérdéseire keresi a választ, hanem nagyobb perspektívában is megoldást kínálhat egyes alapvető társadalmi, környezeti, gazdasági kihívások kezelésére – tette hozzá. „Ma, amikor számos kihívás áll előttünk, nagy szükség van az innovációkra, hogy úrrá tudjunk lenni az előttünk álló nehézségeken, és hatékonyan, olcsón, gyorsan alkalmazható megoldásokat találjunk. Mindezt úgy kell tennünk az egyetemen, hogy egyesítjük az NKE és a vállalati szféra képességeit, és olyan eredménytermékeket állítunk elő, amelyek a napi gyakorlatban is megállják a helyüket” – fejtette ki Kemény Gábor.

Szepsi-Szűcs Levente, az egyetem Innovációs és Technológiai Irodájának vezetője úgy fogalmazott, az NKE „az együttműködés egyeteme, és jó úton halad afelé, hogy ez is megjelenjen róla a köztudatban”. Kiemelte: az NKE sajátossága, hogy államtudományi és közszolgálati felsőoktatási intézményként speciális

szabályozás vonatkozik rá, ami sajátos piaci szegmenseket eredményez. „Előfordul, hogy egy-egy fejlesztésbe be kell vonni az adott minisztériumot vagy a rendőrséget” – mondta. Szepsi-Szűcs Levente előadásában ismertette az ITI tevékenységét is. Ezek között szerepel az innovációs és startup alapismeretek és a szellemi tulajdon-kezelési ismeretek oktatása, a Proof of Concept Program menedzselése, a hallgatói ötletek felkutatása és támogatása, csakúgy, mint az innovációs együttműködések építése és kezelése, valamint a kapcsolatépítő események, konferenciák szervezése. A jövőbeli tervekkel kapcsolatban az irodavezető elmondta, hogy tovább szeretnék erősíteni a Nemzeti Közszolgálati Egyetem ismertségét és elismertségét azokon a szakterületeken, amelyekben egyedülálló.

Fehér Zoltán, a VARINEX Zrt. ügyvezető igazgatója a vállalatról elmondta, hogy 25 éve elsőként vezették be Magyarországon a 3D nyomtatást, és azóta mindennap alkatrészeket tudatják, százait vagy akár ezreit nyomtatják ki saját ipari berendezéseiken.

Az additív gyártás (AM) iparági vezetői már 30 éve, ami a folyamatos innovációnak és befektetésnek köszönhető. Fő profiljuk a gyors megtérüléssel dolgozó, profittermelő ipari 3D nyomtatók és 3D szkennerek forgalmazása és teljes körű szakmai

támogatása 5 különböző 3D nyomtatói technológiában. Ennek kapcsán kifejtette, hogy akkor beszélhetünk innovációról, „ha az, amit kifejlesztettünk, profittermelésre alkalmas, ugyanis ha kitalálunk egy új dolgot, de nem tudunk vele profitot termelni, akkor nem

lesz erőforrás egy újabb innovációra” – hangsúlyozta az ügyvezető igazgató. A kétnapos eseményen a szakértők egyebek mellett a magyar védelmi innovációs ökoszisztéma, az NKE Rendészettudományi Karának fejlesztési és innovációs stratégiája, a digitális kompetencia helyzete Magyarországon, az ipari és egyetemi együttműködés innovációs perspektívái, a jövőálló egyetemépítés, a vállalatok és a felsőoktatás együttműködési lehetőségei, valamint az alkalmazott természettudományi kutatások a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen témakörökben tartottak előadásokat, kerekasztal-beszélgetést.

Szöveg: Sallai Zsófia
Fotó: Szilágyi Dénes

Kemény Gábor, az NKE fejlesztési rektorhelyettese mond köszöntőt az eseményen

A konferencia fő szponzora a VARINEX Informatikai Zrt., szakmai partnerei a BHE Bonn Hungary Elektronikai Kft., a HUAWEI Technologies Hungary Kft. és a MouldTech Systems Kft.

Hogyan tud segíteni a tudomány a dezinformáció kezelésében?

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) Tudomány és Társadalom Kutatóműhelyének konferenciája többek között arra kereste a választ, hogy a dezinformáció milyen hatással van a társadalomra, és a tudomány hogyan tud részt venni a hatások kezelésében.

A konferenciát Bartóki-Gönczy Balázs, az NKE ÁNTK tudományos dékánhelyettese nyitotta meg, aki beszédében úgy fogalmazott: nagyon gyorsan és nehezen előrejelezhető módon változik a világ, és nem lehetünk benne biztosak, hogy ez a jó irány, különösen ha az olyan jelenségekre gondolunk, mint a dezinformáció, a fake news vagy a deep fake. Feltette a kérdést, hogy ebben a helyzetben hogyan lehet adekvát kutatásokat végezni és azok eredményeit jól kommunikálni. Mint mondta, ez a feladat nagy alkalmazkodóképességet igényel, hiszen egy rendkívül hangos információs zajban kell a tudománynak hitelesen kommunikálnia. Falyuna Nóra, az ÁNTK Tudomány és Társadalom Kutatóműhelyének vezetője

Falyuna Nóra, az ÁNTK Tudomány és Társadalom Kutatóműhelyének vezetője

nyitó gondolataiban kiemelte, hogy napjaink információs társadalmában a tudomány és a társadalom valamennyi szegmense közti kapcsolatok folyamatosan aktuális kérdéseket vetnek fel, köztük a megtévesztési jelenségek értelmezését is. A kutatóműhely nemzetközi tudományos-szakmai trendek aktualitásaihoz illeszkedően foglalkozik a tudomány és a társadalom kapcsolataival, a tudománykommunikációs stratégiákkal és a tudomány szerepével a dezinformáció vizsgálatában. A dezinformációnak, szándékos megtévesztésnek komoly társadalmi következményei lehetnek, a koronavírus-járvány, de a szomszédban dúló háború is kedvezett az álhíreknek. Hangsúlyozta, hogy a tudományba vetett bizalom kérdését, illetve a különböző tudományágak, valamint a tudomány és a társadalom közti együttműködések szükségességét is fontos megvizsgálni ebben a témakörben.

A konferencia kiemelt plenáris előadói, Török Bernát, az Eötvös József Kutatóközpont igazgatója és Joseph E. Uscinski, a Miami Egyetem professzora mellett az előadók, illetve a konferenciát záró panelbeszélgetés

résztevői a tudomány, a társadalom és a dezinformáció kapcsolataira reagáltak különböző aspektusokból. Előadásában Török Bernát a dezinformációhoz kapcsolódó jogi kérdéskört emelte ki. Hangsúlyozta, hogy a jog az az eszköz, amellyel „rendet tudunk tenni”, azonban a jog nem tud eszköze lenni a dezinformáció kezelésének, csak bizonyos pontokon tud beavatkozni. Úgy látja, sokkal nagyobb felelősségük van a nagy társadalmi rendszereknek. „A jog világában ez egy sajátos kérdéskör, erősen meg van kötve az amerikai és az európai jogászok keze” – emelte ki az igazgató. Török Bernát kifejtette, mit ért dezinformáción a joggyakorlat, ugyanakkor kiemelte, hogy a dezinformáció problémája, habár mindig velünk volt, új szintre lépett a mesterséges intelligencia megjelenésével. Felszólalásában hangsúlyozta a hiteles források és információ-áramlás szükségességét.

Veszelszki Ágnes, az ÁNTK Digitális Média és Kommunikáció Tanszékének vezetője előadásában azt a kérdést járta körül, hogy a mesterséges intelligencia hogyan hat »

a tudománykommunikációra. Az előadás kitért a plágium és a szerzői jog új problémaköreire, például arra, hogyan érinti az új technológiák trenírozása az erre használt szövegek szerzői jogait. Kiemelte, hogy ezeknek a technológiáknak számos előnye is van az új tudománykommunikációs trendekben: például a virtuális tudományos influenzerek megjelenése, vagy a szemléletesebb verbális és vizuális tudományos ismeretterjesztő tartalmak előállítása. Hangsúlyozta azonban, hogy a kreativitás is csorbát szenvedhet az új fejlesztések által: egyre több kutató kérdezi meg a ChatGPT-től, hogy „miről szövegezz az előadásom”, ami az ötlettelenséget erősíti.

Dominek Dalma, az Élményalapú Digitális Oktatási Kutatóműhely vezetője és Barnucz Nóra, a Kutatóműhely vezetőhelyettese is tartott előadást, amelyben bemutatták a Kutatóműhely munkáját és koncepcióját. Az előadók kiemelten foglalkoztak a digitális kompetencia, az IKT-eszközök és elsősorban a flow-élmény szerepével napjaink ismeretátadási és ismeretszerzési folyamataiban.

Bányász Péter, az ÁNTK Kiberbiztonsági Tanszékének docense előadásában az orosz–ukrán háború kapcsán jelentkezett dezinformációhullámra és annak kibervédelmi, valamint társadalmi és lélektani aspektusaira tért ki. Hangsúlyozta, hogy a történelem során a befolyásolásnak mindig szerepe volt a hadviselésben, azonban napjainkban ennek lehetősége és potenciális hatása is jelentősebb. Joseph E. Uscinski, a Miami Egyetem professzora az összeesküvés-elméletek világába kalauzolta a hallgatóságot. Kiemelte, hogy több száz tanulmány létezik, amely szerint van összefüggés a közösségi média használata és az összeesküvés-elméletek megjelenése és terjedése között, ugyanakkor hangsúlyozta,

Török Bernát, az Eötvös József Kutatóközpont vezetője

hogy ez az összefüggés nem feltétlenül áll ok-okozati viszonyban. Joseph Uscinski kifejtette, hogy az összeesküvés-elméletek az internet előtt is jelen voltak, és az, hogy valaki hisz-e ezekben, sokkal inkább függ bizonyos fogékonyságtól, mintsem a közösségimédia-fogyasztástól. Az előadásban bemutatott néhány, az Egyesült Államokban népszerű összeesküvés-elméletet, a konferencia témájához kapcsolódóan kiemelve az elmúlt évek tudományos konteóit is. Szüdi Gábor, a bécsi Társadalmi Innovációs Központ (Zentrum für Soziale Innovation) kutatója és projektmenedzsere a TRESKA elnevezésű, EU Horizont 2020-as projekt meglátásai és eredményei alapján a tudománykommunikáció szerepéről tartott előadást a tényekkel támogatott szakpolitika-alkotásban. Az előadás rámutatott, hogy napjainkban a tudománykommunikáció kiemelten fontos, ugyanakkor rengeteg kihívással találkozunk, amelyet a bizonytalanság és a bizalmatlanság táplál. A bemutatott projekt célja egy új tudománykommunikációs ökoszisztéma kiépítése, amely

alkalmazkodóbb, ugyanakkor megbízhatóbb és együttműködőbb lenne napjaink információs környezetében. Az esemény panelbeszélgetéssel zárult, amelyen Joseph Uscinski, Szüdi Gábor, valamint a Kutatóműhely három tagja: Demeter Márton (egyetemi tanár, az NKE Tudománystratégiai Iroda vezetője), Fehér Katalin (egyetemi docens, NKE Tudománystratégiai Iroda) és Falyuna Nóra a tudományba vetett bizalom és a tudomány iránti bizalmatlanság kérdését járta körbe. A beszélgetés a konferencia témaköreivel összhangban foglalkozott egyebek mellett azzal, hogy milyen tényezők és körülmények alakítják a társadalom tudományképét napjainkban, a digitális kultúrának milyen hatása van a tudománykommunikáció mellett a tudományos tudástermelés folyamataira, a mesterséges intelligencia hogyan hat a bizalomra és a hitelességre, a tudomány és az üzleti fejlesztések kapcsolata miként jelenik meg a bizalmatlanságot kifejező összeesküvés-elméletek logikájában.

Szerző: Harangozó Éva

Fotó: Szilágyi Dénes

Innovatív rendészeti felsőoktatás

„A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Kara (RTK) számára kiemelten fontos, hogy hallgatói a képzés során a legkorszerűbb technikai eszközökkel is megismerkedjenek. Magyarország ugyanis csak akkor lehet ütőképes, ha lépést tud tartani a technológiai újításokkal, ezért biztonsági szempontból modern, csúcstechnológiát képviselő eszközökre van szükség” – vallja Balla József r. ezredes, az RTK általános és fejlesztési dékánhelyettese, akivel fejlesztésről, innovációról és versenyképességről beszélgettünk.

• Mit foglal magában az RTK fejlesztési és innovációs stratégiája?

A Rendészettudományi Karon újra kell gondolni az egyetem Intézményfejlesztési Tervével összhangban lévő fejlesztési irányokat, koncepciókat. Olyan új területre szeretnénk lépni, amely túlmutat az alap kutatáson, és helyette az alkalmazott kutatásra, illetve az innovációra fókuszál. Ezirányú törekvésünk nem öncélú, hiszen az eredménytermékek rendészeti területen történő alkalmazása a végecé, így hozzájárulva az egyes folyamatok automatizált vagy autonóm kezeléséhez és a humán erőforrás racionalizálásához.

• Ennek a megvalósítását szolgálja a karon létrejött Fejlesztési Osztály?

Ezt is. De a stratégiai tervezés mellett a Fejlesztési Osztály kiemelt feladata az ötvenmillió forint alatti pályázatok teljes projektmenedzsmenti támogatása, valamint az egyetemekkel és a KKV-kkal kapcsolati háló kialakítása és működtetése, végső soron pedig egy innovációs ökoszisztéma »

létrehozása. Hosszú távon a cél az lenne, hogy más egyetemekhez hasonlóan olyan kompetenciaközpontok alakuljanak ki, amelyek a saját BA-, MA- és doktorandusz-hallgatóink tudására alapozva hoznának létre piacképes termékeket, biztosítva a „megrendelő” szervezetek megoldandó szakmai kérdéseinek megválaszolását.

● **Milyen új fejlesztések vannak folyamatban?**

Az egyik projektünk például a kulcsfontalú képelemzés egy sokmintás adatfelvétel esetén, amelyben a rendszer mérési pontok alapján képes jelezni a normál, megengedett vagy elvárt mozgássortól való eltérést. Ennek a promóciós videóját már elkészítettük egy útlevél-ellenőrzésre, az egy kamerával készült képek pedig összefűzhetők kronológiába. A fejlesztő céggel már aláírtuk

Grant Detection, élőlény-kutatást támogató eszköz

az együttműködési megállapodást. Emellett megalkottuk az Integrált Műveleti Drón Rendszer (IMDR) koncepciót, amely összekötve egy adatátviteli (drón-drón, drón-járőr) fejlesztéssel és egy képelemző alkalmazással képes anomália detektálásra. Ezekon kívül számos más fejlesztési programban is részt veszünk, mint például a Tématerületi Kiválósági Program (TKP) vagy a Határrendészeti Innovációs Program (HIP).

● **Egy korábbi rendezvényen említette, hogy az RTK céljai között szerepel, hogy a megvásárolandó eszközöket úgynevezett eszköz- és módszerspecifikus követelmények szerint minősítse. Ez mit jelent?**

Nekünk azt kell megvizsgáljunk, hogy az adott technikai eszköz mire

alkalmas, mert hiába felel meg a feladat ellátásához szükséges paramétereknek, nem biztos, hogy terepen is megállja a helyét. Mondok egy példát. Ha egy ujjlenyomat-olvasót a szobahőmérsékletű helyiségből ki kell vinnem és -10 Celsius-fokban kell használnom, lehet, hogy páralecsapódást fogok észlelni a hirtelen hőmérséklet-változás miatt, és ha lecsapódik rajta a pára, akkor már nem tudom használni. Tehát az eszköz- és módszerspecifikus követelménynek való megfelelés az eszköz alkalmazhatóságát jelenti, vagyis felhasználóbarátnak, feladat-orientáltak és minden körülmények között használhatónak kell lennie. Ez lenne a Rendészettudományi Kar egyik olyan küldetése, hogy az eszközöket szakmai szempontok alapján értékelje, minősítse.

● **Az előbb említett ujjlenyomat-olvasónál maradván... Hogyan zajlik a minősítés folyamata?**

A Rendészettudományi Kar rendelkezik komplett határátkelőhellyel, amely ugyanolyan, mint ami a határszakaszokon van. Először megvizsgáljuk az eszközt zárt térben, hogy

Chameleon 5, mobil okmány-és ujjlenyomat-olvasó eszköz

kiderüljön, különböző körülmények között hogyan használható. Majd mielőtt még „éles környezetben” alkalmaznánk, az egyetemen lehetőség van arra is, hogy eltérő időjárási viszonyok között is megnézzük, hogyan működik. Az eszközök laboratóriumi körülmények közötti tesztelése azért fontos, hogy még a valós szituációban történő alkalmazásuk előtt kiderüljön, ha nem megfelelőek.

● **Ha megfelelő minősítést kap egy eszköz, abból egyenesen következik, hogy a rendvédelmi szerv használni fogja?**

Ha egy eszköz átment a teszten, az még nem jelenti azt, hogy a rendvédelmi szerv meg is veszi. A minősítés inkább egy előzetes véleménynyilvánítás, és a piaci szereplőkkel történő együttműködési háló kialakításánál lehet kiindulópont, hogy a jól vizsgázó eszközök alkalmasak lennének az egyes rendészeti feladatok ellátására. Ez azt jelentené hosszú távon egy minőségbiztosítási rendszer keretében, hogy ha a rendészeti szerv adott eszközt szeretné választani feladat-végrehajtásra, akkor az eszköz közbeszerzési eljárásban történő megajánlása során pluszpontot érne az elbírálásnál, amennyiben azt már előzetesen egy kutatólabor vagy egy kutatóközpont minősítette. Ez nagy áttörést jelentene a szakmában. A cél az, hogy rendészeti célra alkalmazható, gyakorlati problémát megoldó innovációs eredmények jöjjenek létre, amelyek piacképes termékeket eredményeznek.

● **A különböző innovációkat hogyan tudják bevonni a képzésbe?**

Ennek egyik lehetséges módja a minősítési eljárásban történő részvétel, amikor az eszköztesztelést az oktatók irányításával a hallgatók végzik. Fontos megjegyezni, hogy csak olyan eszközöket tesztelünk, amelyeket a rendészeti szervek ténylegesen

használnak/használhatnak a gyakorlatban. Hadd érzékeltessem a folyamatot: ha például kommunikációs eszközökre van szükségünk, lehet, hogy abból az együttműködő partnereinknek többféle is van, és mi a minősítés alapján fel tudnánk állítani egy sorrendet, hogy melyik eszközt tudnánk a legjobban alkalmazni az adott feladatra. Az RTK minősítésrendszere a rendvédelmi szervek vonatkozásában így alkalmas lenne arra, hogy piaci szereplőkkel a feladat megoldására alkalmas eszközöket, berendezéseket, rendszereket fejleszthessen.

● **Az elmúlt évekhez képest van-e számottevő változás a gyakorlati képzésben?**

A Rendészettudományi Kar azért speciális, mert az összes rendvédelmi szerv tisztí utánpótlását biztosítja, itt képezzük a jövő rendvédelmi vezetőit. Ehhez nagyon „erős” képzés kell, amit az együttműködő partnereink által rendelkezésre bocsátott technikai eszközök, valamint a rendvédelmi szerveknél kihelyezett gyakorlatok garantálnak. Ha már a képzés során nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a hallgatók megismerjék a legmodernebb technológiákat, és átfogó képet kapjanak arról, miben tudja ez a technika őket segíteni, illetve az autonóm működést biztosítani, akkor el tudunk indulni abba az irányba is, hogy a megrendelő szervek (rendőrség, büntetés-végrehajtás, katasztrófavédelem, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, magánbiztonság) eszközigényét ki tudjuk szolgálni. A kettős jogállású hallgatóink tudják leginkább elmondani, hogyan lehet egy eszközt a leghatékonyabban alkalmazni terepen.

● **Miért kapott mostanában ekkora hangsúlyt az RTK-n a fejlesztés?**

Az RTK által végzett alapkutatósoknak köszönhetően mára már

a Rendészettudományi Kar is el tud indulni a fejlesztések irányába. Abban kell gondolkodnunk, hogy mit tudnánk jobbra tenni, mit tudnánk újítani, hogyan tudnánk hatékonyabban megoldani a feladatokat. Rendelkezésre állnak a fejlesztési ötletek, megvannak a fejlesztési területek is, amelyekhez forrást kell bevonni és kapcsolati hálókat kialakítani.

Az RTK távlati célja, hogy a Horizont Európa-pályázat révén nemzetközi konzorciumban piaci szereplőkkel együtt hozzon létre alkalmazható, új termékeket, ami az NKE számára profitot jelent.

Azt gondolom, hogy az itt dolgozók szellemi ötleteiből megvalósuló piacképes eszközök létrehozása az egyetem elismertségéhez hozzáadott érték lenne, hiszen olyan, hogy az NKE-nek részesedése legyen egy termékben, soha nem volt korábban.

● **Milyen új kihívásoknak kell ma megfelelnie az RTK-nak?**

A legnagyobb változás a humán erőforrás kérdésköre és ezzel összefüggésben a mesterségesintelligencia-alapú (MI) technológiák terjedése, ami várhatóan alapjaiban változtatja majd meg a rendvédelmi szektort is a következő évtizedekben. Azaz annak a vizsgálatára kerül előtérbe, hogy alkalmazásfejlesztéssel hogyan oldható meg a humán erőforrás kiváltása, így az emberi erőforrás bevonására csak akkor kerüljön sor, amikor már reagálni, intézkedni kell. A cél a humán erőforrás és a technológia racionalizálása – nem eszköz-, hanem rendszerszinten.

Szerző: Sallai Zsófia

Fotó: Szilágyi Dénes

Felzárkóztatás és példamutatás

– sikeres az NKE mentorprogramja

Az előző tanév őszi félévében szabadon választható tantárgyként hirdette meg a Nemzeti Közszo­lgálati Egyetem a Szent László Program – Erdély felfedezése elnevezésű kurzust. Ennek részeként a hallgatók egy-egy hétre Erdélybe utaztak, ahol a Dévai Szent Ferenc Alapítvány gyermekotthonaiban szálltak meg. A kirándulás ideje alatt nemcsak az ottani lakókkal és a csodálatos tájjal ismerkedtek meg, hanem egy, az NKE által fejlesztett applikáció segítségével különböző feladatokat is meg kellett oldaniuk. Azért, hogy a kapcsolat továbbra is élő legyen, az utazást szervező Kreatív Tanulás Iroda a tavaszi félévben elindította a Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogramot, amelyben a jelentkező egyetemisták, oktatók és munkatársak heti rendszerességgel, online korrepetálják a gyermekotthonok diákjait.

A Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogramban részt vevő tusnádfürdői gyerekek

26 bonum PUBLICUM

Javuló tanulmányi eredmények és kompetenciafejlesztés

A Kreatív Tanulás Iroda által elindított Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogramot a 2022/23-as tanév tavaszi félévében egy hathetes időszak alatt tesztelték. A kezdeményezésben akkor három gyermekotthon 35 növendéke vett részt. A mentorok – akik között több hallgató, egyetemi oktató és funkcionális munkatárs is volt – egy felkészítő tanfolyam elvégzése után heti rendszerességgel online korrepetálták a 12 és 18 év közötti mentoráltakat főként matematikából és angol nyelvből, illetve több humán tantárgyból. Emellett tanulásmódszertani támogatást is nyújtottak nekik, de voltak olyanok is, akiket a továbbtanulásra való felkészülésben segítettek.

A közös tanulásról a mentorok haladási naplót vezettek, majd a teszt-

időszak végén a mentoráltakkal együtt, fókusz csoportokban értékelték ki az elvégzett munkát. A diákok eredményeik javulásáról, a mentorok számos kompetenciájuk (kommunikációs készség, együttműködés, érzelmi intelligencia, szervezőkészség, problémamegoldás) fejlődéséről számoltak be.

Oktatóként is fontos a nehéz sorsúak támogatása

„Számomra azért is volt kihívás a mentorprogram, mert a gyakorlótanításon kívül nem tanítottam a köznevelésben, csak a felsőoktatásban” – emelte ki Kaló József. Az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Honvédelmi Jogi és Igazgatási Tanszékének docense az árvák és az elesettek iránti érzékenysége miatt is szeretett volna mentor lenni. Mindezekon felül családi érintettség is vezette, hiszen mindkét nagymamája örökbefogadott gyermek volt – tette hozzá. „Ahogy ők kaptak lehetőséget másoktól arra, hogy beilleszkedhessenek a társadalomba, tanulhasanak és megfelelő életet éljenek, úgy ez

mindannyiunk felelőssége” – jelentette ki az oktató, aki a pilotprogramban egy 12 éves diákot korrepetált történelemből, a munkát pedig ebben a tanévben is folytatják. Elmondta, hogy az első órán egy kérdőív segítségével felmérte a tanuló erősségeit és gyengeségeit. Kiderült, hogy a gyerekek nemcsak segítségre volt szüksége az adott tárgyból, de érdekelte is a történelem, így jobban tudtak együtt haladni – részletezte. Kiemelte: az előző félévben hetente kétszer, most viszont már csak heti egyszer tart a diáknak online korrepetálást, mert más tárgyakból is foglalkozik vele mentor. A mentorált minden alkalommal lefotózza a leckét, amit átküld, így közösen olvassák az anyagot és oldják meg a feladatokat, az órák elején pedig ismételnék – fejtette ki. Felhívta a figyelmet arra az általános problémára is, hogy a tanulóknak nemcsak a közismereti tantárgyakból van szükségük segítségre, hanem meg kell tanítani őket értelmező módon olvasni is. Hangsúlyozta: a dicséret is fontos szerepet játszik a mentorálásban, mert ezzel is »

bonum PUBLICUM 27

A Kreatív Tanulás Iroda és a kari oktatók tanulmányútja a szabadon választható kurzus előkészítése érdekében

ösztönözni tudja a gyereket arra, hogy még többet készüljön a következő órára, hiszen a pozitív hozzáállás és a szeretet a legjobb motivációs erő. „A közös munka eredményeként javítani is tudott a mentoráltam, ebben az évben pedig sokkal jobban haladunk, mint ezt megelőzően” – büszkélkedett Kaló József. Beszél a diák motivációjáról is, aki a jövőben jó tanulmányi eredményének köszönhetően olyan munkát szeretne végezni, amelynek jövedelméből segíteni tudja a szüleit is. Úgy fogalmazott: mindezzel ő is példaként szolgálhat nemcsak a hasonlóan nehéz sorsú gyerekeknek, hanem nekünk is, mert ezáltal átértékeljük a saját életünket – mutatott rá a mentor. Hangsúlyozta ugyanakkor: nagyon vigyáz arra, hogy közte és a mentorált között ne alakuljon ki olyan érzelmi kötelék, amely ha később megszakad, sérülést okozhat a gyerekeknek. Abban azonban bíz, hogy egy kirándulás alkalmával személyesen is találkozhatnak. Végül kitért

arra, hogy a mentorprogramot azért igyekszik népszerűsíteni a hallgatók körében, mert így megtanulhatják, hogyan lehet egyszerre tanulni és tanítani, emellett a leendő közszolgálati dolgozók fejlődése szempontjából is egy nagyon jó lehetőségnek tartja.

Tárgyi adományok helyett törődés

A tesztidőszak után az idei tanévtől már élesben működő Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogramban jelenleg 34 mentor és 41 mentorált vesz részt. A korrepetálások idejét mindig az órarendhez igazítva, egy hétre előre egyeztetik a Kreatív Tanulás Iroda koordinátorai a gyermekotthonok vezetőivel. A munkatársak ügyelnek arra, hogy a felzárkóztató foglalkozások ne ütközzenek a diákok hangszeres és sporttevékenységével vagy egyéb különóráival. Emellett figyelembe veszik, hogy a gyermekotthonokban élő diákok a házimunkából és

a termények betakarításából is kivesszik a részüket.

„A gyerekek közül többen nem a megfelelő életkorban kerülnek be az iskolarendszerbe, ezért súlyos lemaradásokkal küzdenek. Számukra nagy segítséget jelent a korrepetálás, ezért indította el a Nemzeti Közszolgálati Egyetem a Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogramot” – fejtette ki Biró Éva, a Kreatív Tanulás Iroda főreferense, a mentorprogram felelőse és koordinátora.

„Mivel az intézményekben nincs megfelelő számú nevelő, sokan főként az állandó túlterheltségük miatt nem tudnak segíteni a diákoknak a leckeírásban vagy a felzárkóztatásban” – emlékeztetett. Kifejtette: matematikából van a legnagyobb szükség korrepetálásra – bár az egyetem profiljához nem tartoznak szorosan a reál tantárgyak –, de minden közismereti tárgyból van olyan mentor, aki tud segíteni a diákoknak. Érdeklődésként említette, hogy az egyik középiskolásnak latinból volt

szüksége segítségre, de ezt is megtudták oldani.

„Habár a programnak elsősorban a felzárkóztatás és nem a tehetséggondozás a célja, a segítők erre is igyekeznek figyelmet fordítani, az egyik gimnazistát például jelenleg a felsőfokú angol nyelvvizsgára készíti fel a mentora” – emelte ki Biró Éva.

Elmondta, hogy a program tesztidőszakában a csíksomlyói, a tusnádfürdői és a gyergyószárhegyi gyermekotthonok

lakói vettek részt, szeptember közepétől azonban már a nagykaszi diákok is bekapcsolódtak. Hozzátette: az oktatók és a funkcionális munkatársak nagy része ebben a félévben is vállalt korrepetálást, a hallgatói mentorok közül azonban többen már végeztek, ezért nem vesznek részt a programban, de van olyan, aki így is tovább folytatja ezt a fajta önkéntességet.

„A törődést és a gyerekeknek szentelt időt nem lehet tárgyi adománnyal pótolni” – hangsúlyozta a Kreatív Tanulás Iroda munkatársa, aki felhívta a figyelmet arra, hogy a mentorok példaképpé is válhatnak a diákok szemében. Úgy fogalmazott: mivel a mentorált gyerekek többnyire nehéz sorsú családokból

származnak, a program fő célja az, hogy a tanulók olyan sikeres hallgatókkal, oktatókkal és munkatársakkal vegyék fel a kapcsolatot, akik a saját területükön eredményeket értek el, így a közös munka mellett ők mintaként is szolgálhatnak az otthonokban élő gyerekek számára.

A korrepetálások alatt a nehézséget csak az jelenti, hogy a gyerekeknek nincs mindig megfelelő készülékük vagy internetelérésük, ezért a Kreatív Tanulás Iroda munkatársai jelenleg azon dolgoznak, hogy technikai eszközökkel is hozzájárulhassanak a program sikeréhez.

Szöveg: Szabó Réka Zsuzsanna

Fotó: KTI archív

BŐJTE CSABA IS TÁMOGATJA A MENTORPROGRAMOT

„Minden föld jó, és ha az ember megműveli, foglalkozik vele, akkor szép virágok nyílnak benne, de ugyanígy van ez az emberekkel is, mert Isten egy csodát teremtett mindannyiunkban” – mondta Bőjte Csaba ferences szerzetes. A Dévai Szent Ferenc Alapítvány létrehozója szerint az a feladatunk, hogy segítsünk kibontakoztatni a másokban rejlő értékeket. „Ha egy föld nem terem, akkor nem szidni kell vagy vasvillával döfködni, hanem verejtékes munkával meg kell trágyázni, vagyis értéket kell beleásni, és akkor az teremni fog” – hangsúlyozta, párhuzamba állítva a földművelést a Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogrammal. Kifejtette: minden munka meghozza a maga gyümölcsét, ezért a nehezebb sorsú gyerekekkel is foglalkozni kell, akik meghálálják a gondoskodást és a törődést. „A mentorálás azt jelenti, hogy kihozzuk egy gyerekből a maximumot” – mutatott rá Bőjte Csaba. A mentorprogramot azért ítélte hasznosnak, mert a gyerekek örülnek, hogy foglalkoznak velük és figyelnek rájuk, ugyanakkor a pályakezds előtt álló egyetemisták kipróbálhatják magukat ezen a területen is. Úgy fogalmazott: olyan jó a gyermekotthonok és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közötti együttműködés, hogy neki kevéssé kell részt vennie a munkában, viszont arra biztatott mindenkit, hogy vállaljon részt a kezdeményezésben. „A gyerekeknek is mindig azt mondom, hogy Isten lehetetlen feladatot nem bíz ránk” – hangsúlyozta a ferences szerzetes, ösztönözve a NKE hallgatóit és munkatársait arra, hogy bízzanak az Úrban, és akkor sikeresen tudják elvégezni a feladataikat. Fontosnak nevezte ugyanakkor az Erdély felfedezése című kurzust, mert elengedhetetlennek tartja, hogy minden közszolgálati dolgozó megismerje Erdélyt. Azt kívánta, hogy karácsonykor az angyal hozza vissza ezt a kezdeményezést is, mert akkor a mentorok is találkozhatnak a mentoráltjaikkal.

„A repülőgép-vezetés ha nem is a munkám, de az életem része”

Nem lehetett pilóta, életének 48 éve mégis elválaszthatatlan a repüléstől. Varga Béla alezredes, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Repülő Sárkány-hajtómű Tanszékének egyetemi docense megtalálta helyét a pályán. A nyugdíjba vonulása előtti utolsó napon adott lapunknak interjút.

• **Tizenhat évesen kezdett repülni, mégsem lehetett katonai pilóta...**

1975-ben kezdtem el repülni; egy évvel később jelentkeztem az akkori Kilián György Repülő Műszaki Főiskolára, természetesen vadászpilóta szerettem volna lenni. Ezüstkoszorús vitorlázórepülő-pilótaként érkeztem az alkalmasságira, de az orvosi vizsgálaton kiderült, nem lehetek katonai pilóta, mert a szigorú vizsgálat részét

képező gerincrontgen kimutatta, az egyik esigolyám nem állt be pontosan a sorba. Ennyi elég is volt ahhoz, hogy ne feleljek meg a nagy sebességű katonai légijárművek vezetésére, mivel az esetleges katapultálás igen nagy terhelést jelent a gerincnek. Lehet, hogy helikoptert vezethettem volna, de abban az évben, sőt a következőben sem indult helikoptervezető képzés, így felvételi eljárás és alkalmassági vizsgálat sem volt. Nem mondom, hogy

nem voltam esalódott, sőt, lelkiileg nagyon megviselt, de megtaláltam a helyem a pályán, ahol a hallgatói időszakkal együtt 45 évet, három hónapot és három napot töltöttem.

• **Ma a Szolnok-Szandaszőlős sportrepülőtér vezetője. Milyen út vezetett idáig?**

A következő évben újra jelentkeztem a főiskolára sárkány-hajtómű szakra, és sikeresen felvételt is nyertem. Elindult a képzés, ezzel azonban a vitorlázó repülés évekre befejeződött számomra, mivel egy akkori szabály értelmében a hallgatóknak tilos volt repülni a repülő műszaki főiskolán... Később a családdal járó elfoglaltságok miatt maradt ki az életemből

a repülés, de 2003-ban újra belevágtam. Szerencsére nem nulláról kellett kezdenem, mert korábbi képzéseimnek egy részét elfogadták. A vitorlázó repülő szakvizsgálati engedély mellé később megszereztem a képesítést motoros vitorlázó repülőkre és egy motoros dugattyús repülőgépekre is. Manapság többnyire motoros vitorlázó repülőgéppel repülök. Tudni kell róla, hogy motoros működése mellett remek túrarepülőgép, és bebarangolható vele az ország. Kikapcsolt motorral pedig úgy siklik a szelek szárnyán, mint egy vitorlázó repülőgép.

A repülőgép-vezetés ha a munkámnak nem is, de az életemnek része lett. A Szolnok-Szandaszőlős katonai repülőtér közvetlen szomszédságában található egy sportrepülőtér is, amelynek én vagyok a vezetője. Itt vitorlázó repülés, motoros repülés, ejtőernyőzés folyik, adott esetben rendezvényeket és versenyeket is szervezünk, nagyon sokrétű tevékenységet folytatunk az egyesületünk, a Honvédelmi Sportegyesület Szolnok szervezésében. A hétvégék biztosan a repülésről szólnak a vitorlázó repülők vagy a motoros repülők számára.

• **Milyen gyakran repül?**

Nyáron, mondhatni, napi szinten, ám ahogy ősszel és télen romlanak az időjárási viszonyok, sokkal kevesebb alkalom adódik a repülésre, összességében ez kb. 60–80 óra repülést jelent évente. Ennek jelentős része kapcsolódik a katonai (pilóta) utánpótlás biztosításához, mivel az egyesületünk céljai között kiemelt szerepet kap a repülő- és ejtőernyős táborok szervezése középiskolás fiatalok számára. Így a fiatalok nyaranta nálunk töltenek egy-egy hetet. Bázislátogatáson vesznek részt, ellátogatnak Kecskemétre, Szolnokra, megnézik a vadászgépeket, felszállnak helikopterrel stb. Tehát szinte a teljes vertikumát megismerhetik

a HHK pilótaképzésének, megtapasztalhatják a repülést, a laktanyai életet, megismerhetik a repülőbázis mindennapjait. Minden évben óriási az érdeklődés, az egyik legélvezetesebb program számukra, amikor a levegőben a botkormánnyal „kipróbálhatják” a repülést, megérezhetik az ízt ennek az utánozhatatlan, egyedi, csodálatos dolognak. A táborok nem titkolt célja természetesen az, hogy a fiatalok közül, akiket várunk a hadseregbe, minél többen jelentkezzenek, akár pilótának is.

• **Kollégái szerint mindent tud a repülés műszaki oldaláról. Mi a fő szakterülete?**

A Repülő Sárkány-hajtómű Tanszék nevében a sárkány-hajtómű arra utal, hogy a repülőgépek gépészetével

foglalkozunk. 41 évig oktattam, gépész oldalról szinte a teljes vertikum le van fedve. 2003-tól megörököltem távozó kollégámtól egy újabb területet, amely magában foglalta az alapozó termodinamikát, a hőerőgépekkel kapcsolatos ismereteket, kiemelten »

Varga Béla alezredes, a HHK egyetemi docense

a gázturbinás hajtóműveket. Ez utóbbit annyira megszerettem, hogy végül ez lett a PhD-m témája is.

Az évek során kb. 15 Erasmus Mobility Programban vettem részt a környező országok légiertő akadémiáin, egyetemeken. Nagyon jó munka- és baráti kapcsolatokat sikerült kiépítenem, ami hozzájárulhatott ahhoz, hogy ezekből az intézményekből jelentős számban érkezzenek oktatók és hallgatók a szolnoki campusra is. Nagyon szívesen oktatom angolul a szakmát, erre mindig kerestem is a lehetőséget, amire jó alkalmak voltak az egyre fejlődő Erasmus-kapcsolatok.

● **Időközben megtalálta még egy „szerelem”, az atlétika...**

Amikor bekerültem a főiskolára, ott nagyon jelentős sportélet zajlott. Mindig volt affinitásom a testmozgáshoz, de nem vezetett automatikus út a főiskola sportegyesületébe, idő kellett hozzá, hogy javuljanak az eredményeim és magamra húzhassem a főiskola piros-fehér honvédos melegítőjét. Jöttek a hadseregbajnokságok, majd a nemzetközi katonai versenyek. Részt vettem sí-, mezeifutás-, háromtusa-, járőr- és atlétikabajnokságokon. A főszámom, amelyben a legeredményesebb voltam, a katonai háromtusa volt, ez lövészetből, kézigránátdobásból és

3000 méteres, felszereléses futásból állt. Azaz rohamsisak a fejre, bakancs a lábra, gépkarabély a hátra, és indulás!

● **Egész pályafutását végigkísérte a sport?**

Annak idején, még a sorkatonai rendszerben, a sorkatonák közül a fiatal sportolók az arra kijelölt alakulatokhoz kerültek, többek között a Kilián főiskolára. Ez azt jelentette, hogy a hadseregbajnokságokon induló csapatainkban mellettünk, fiatal tisztek mellett ott voltak a hallgatóink és az „irányított” sportolóként bevonultatott sorkatonák is. Ott nemcsak mindenki egyenlő volt, tisztek, hallgatók, sorkatonák, hanem kifejezetten baráti kapcsolatba is kerültünk. A közös felkészülés, a közös küzdelem, helytállás, a közös teherviselés összekovácsolt bennünket igazi csapatá. Ki is mondom, igencsak megkedveltük egymást, de szeretni kell a másikat ahhoz, hogy küzdeni, szenvedni tudjunk vele, érte! Nagyon szép időszak volt, és én azóta sem hagytam abba a sportot, még az idén tavasszal is indultam a Magyar Honvédség mezeifutás-bajnokságán. Amire büszke vagyok, hogy a HHK-n a hallgatók számára kötelező testnevelési követelményeket a mai napig képes vagyok megfelelő szinten végrehajtani, legyen szó 3200 méteres futásról vagy

bármelyik fizikai megpróbáltatásról. Ha időm engedi, mostanában is napi 6–8 kilométert futok.

● **Egy ilyen aktív embernek milyen tervei vannak a nyugdíjas éveire?**

November elsejétől nyugdíjas vagyok. November 6-án azonban már meg is kezdem a Liszt Ferenc repülőtérén az oktatói munkát egy *szakszolgálati tanfolyam* keretében. Ez a szakszolgálati oktatási rendszer a repülőműszakiak és a repülőgép-vezetők számára biztosítja az ismeretek átadását, valamint vizsgák után a lehetőségét, hogy repülőgépet vezethessenek vagy repülőgépen műszaki munkát végezzenek. Ebben a rendszerben fogok közel 100 órát oktatni. Ezt követően pedig remélem, megkeresnek a lehetőségek, vagy én keresem meg őket.

Egy korszak véget ért az életemben, más irányok következnek, de ez nem tölt el rossz érzéssel. Szerencsére feleségemtől nagyon sok támogatást kaptam, kapok, amiért nem lehetek elég hálás. A fiunk felnőtt, 31 éves. Akárhogy nézem, akár a szakmát, akár a magánéletet, egy kerek, egész dolog. Jó érzéssel lépek át életem következő szakaszába.

Szerző: Páhy Anna

Fotó: Szilágyi Dénes és Varga Béla archív

Ajándékozni öröm?

Mit tehetünk, hogy az ajándékozás bosszúságoktól mentes legyen? Hogyan őrizzük meg tudatosságunkat a karácsonyi vásárlási láz időszakában (is)? Fogyasztói jogainkról és lehetőségeinkről Csítei Bélát, az ÁNTK Civilisztikai Tanszékének tanársegédjét kérdeztük.

● **Szerencsés esetben már az ünnepek előtt belefuthatunk leértékelésekbe. Mire figyeljünk az akciós termékekkel kapcsolatban?**

Ha egy terméknek két (vagy több) ára van, mindig a legalacsonyabbat kell figyelembe venni. Akció esetében meg kell jelölni a korábbi, a vállalkozás által az árcsökkentést megelőzően, legalább harminc napig alkalmazott árat.

Közjogi értelemben (amelyben a fogyasztóvédelmi hatóság áll szemben az adott vállalkozással) a hatóság bírságot szabhat ki többek között, ha a fogyasztókat megtévesztették, folyamatosan vásárlásra való sürgetéssel nyomasztották, valótlan állítottak egy termékről

(meggyógyítja a halálos betegséget). A fogyasztó minden ilyen észlelését jelezze a vállalkozás felé, amelynek a fogyasztói panaszról jegyzőkönyvet kell felvennie a fogyasztóvédelmi törvény szabályai szerint.

Magánjogi szempontból azonban (ahol a fogyasztó és a vállalkozás áll egymással szemben) ha létrejött a szerződés a felek között, azaz a terméket a fogyasztó megvásárolta, akkor akár valós leértékelésről van szó, akár nem, azért jellemzően nem jár kártérítés, anyagi kompenzálás, mert becsapták. Kártérítés akkor jár, ha a fogyasztónak valamilyen többletkára származott egy hibás termék miatt. Ha veszek egy telefont, amely felrobban, és megsérülök tőle, akkor értelemszerűen nemcsak új telefont fogok kérni, hanem egyéb anyagi kompenzációt is.

● **A vásárlások jelentős része ma már online történik, ahol az ár egyértelmű. Online vásárlás esetén változnak a fogyasztói jogaink?**

Az internetes vásárláskor nem fogunk elesni semmilyen olyan jogosultságtól, amely egyébként is megilletne, sőt, kedvezőbb pozícióba kerülünk egy többletjogosítvánnyal. Online vásárláskor az átvételtől számított tizennégy napon belül indokolás nélkül elállhatunk

a szerződéstől, magyarul: visszaküldhetjük akár a hibátlan terméket is, ha nem tetszik, viszont a visszapostázás költsége ebben az esetben a fogyasztót terheli. Fontos megjegyezni, hogy a fogyasztónak kifejezetten nyilatkoznia kell (formanyomtatvány, e-mailben tett és a fogyasztó által fogalmazott nyilatkozat, telefon), hogy élni kíván a fogyasztói elállás jogával. A vállalkozásnak a nyilatkozat kézhezvételétől számított tizennégy napon belül vissza kell fizetnie a termék árát és a fogyasztó által kifizetett kiszállítási költséget.

● **Az előny egyértelmű. Melyek az internetes vásárlás hátulütői?**

A legtipikusabb, ha nem fordítunk figyelmet a weboldal vagy a piactér oldalának minimális ellenőrzésére. Nézzük meg, hogy kitől vásárolunk! A legjobb, ha ismert áruházat választunk, amelynek van személyes (offline) vásárlási lehetősége is. Az oldalon nézzük meg, hogy fel van-e tüntetve az oldalt üzemeltető vállalkozás neve, elérhetősége, e-mail-címe, a felhasználási feltételei; fontos, hogy fel van-e tüntetve a szerződés nyelve, számos külföldi vállalkozás üzemeltet magyar oldalt, azonban az igényérvényesítés már idegen nyelven történik. Jó tudni, hogy fogyasztói jogaink »

csak uniós vállalkozással szemben állnak fenn. Kínai, angol, amerikai oldalról történő megrendelés esetén nem érvényesülnek az uniós fogyasztóvédelmi szabályok. Ha megtaláljuk a vállalkozás nevét, akkor a vállalkozás létezését, működését leellenőrizhetjük a <https://www.e-cegjegyzek.hu/> ingyenesen hozzáférhető elektronikus nyilvántartásban. Ha minden rendben van, akkor a vállalkozás neve mellett fogunk találni egy pipát. Már ezekkel az apróságokkal is nagyon sokat tettünk azért, hogy lehetőség szerint elkerüljünk sok problémát. Nagyon sok a csaló, az adathalász oldal.

● **Létezik egy városi legenda, hogy ha offline vásárolok, három napon belül visszavihetem a terméket...**

Valóban létezik a három munkanapos cserelhetőség, de csak a tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó jótállás

esetén. Ha a meghibásodás a vásárlástól számított három munkanapon belül kiderül, a forgalmazó köteles a fogyasztási cikket kicserélni, feltéve, hogy a meghibásodás a rendeltetészerű használatot akadályozza.

Ha személyesen, ajándékba vásárolok egy ruhát, de nem megfelelő a mérete, akkor az eladó cég nem köteles még a levásárlás lehetőségét sem felajánlani. Karácsony környékén azonban többletjogosultságokkal is szokták vásárlásra csábítani a fogyasztókat, például a nem megfelelő méretű termék levásárlási lehetőségével. De ez nem kötelező.

● **Milyen lehetőségeim vannak, ha az általam vásárolt termék hibás?**

Ha hibás teljesítés merül fel, akkor első lépésben mindig azt kell tisztázni, hogy a felmerült gond valóban hiba-e. Hibásnak nevezzük a szolgáltatást, ha

valamilyen minőségi problémája van (nem működik, sérült, nem megfelelő a minősége, vagy a fent említett példa alapján pirosat kaptam kék helyett, tehát nem felel meg annak a minőségi követelménynek, amit a szerződés kimond). Ha valóban hibás, akkor a következő kérdés az, hogy milyen igényt (jótállást vagy kellékszavatosságot) érvényesíthetek. A szavatossági sorrend hibás teljesítés esetén a következő: javítás vagy csere, ezek eredménytelensége/lehetetlensége esetén árleszállítás vagy elállás. A második két igényt akkor tudjuk érvényesíteni, ha az első kettő nem vezet eredményre.

● **Mi a különbség a jótállás és a szavatosság között?**

A szavatosság, pontosabban kellékszavatosság időtartama fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetében

két év, ám a törvényi szabályozás fogyasztó és vállalkozás közötti áruk adásvétele esetén az első évben a jótálláshoz hasonló védelemben részesíti a fogyasztókat. A fogyasztónak nem kell semmit bizonyítania, a vélelem az, hogy hibás volt a termék, amikor vette, azaz a vállalkozás hibásan teljesített. A kellékszavatosság nem önként vállalt garancia, hanem a Ptk. alapján kötelező.

A jótállás az, amit garanciának hívunk a hétköznapiakban. A jótállás abban különbözik a szavatosságtól, hogy amíg a jótállási idő fennáll, addig a bizonyítási kötelezettség mindig a vállalkozást terheli, tehát elsősorban a bizonyítási kötelezettség a különbség a kettő között.

Az a típusú kedvezmény, ami a kellékszavatosságnál egy év, jótállás esetében a teljes jótállási idő alatt fennáll. Ezért

van az, hogy az esetek többségében, ha veszek valamit, és van rá jótállás (garancia), kisebb eséllyel szokott vita lenni a fogyasztó és az eladó között.

● **Mitől függhet a jótállás időtartama?**

Ha valaki új, tartós fogyasztási cikket vásárol, ami jellemzően minimum 10 ezer forintba kerül, akkor az 100 ezer forint értékhatárig kötelezően 1 év, 100 és 250 ezer forint között 2 év, 250 ezer forint fölött 3 év jótállással bír. Ez azt jelenti, hogy ha veszek egy laptopot 400 ezer forintért, akkor 3 év jótállásom van rá akkor is, ha nem adnak hozzá jótállási jegyet, tehát elég a számlával igazolni a vásárlást. Amennyiben önként vállalt jótállásról beszélünk, akkor annak hosszát a jótállás vállalója határozza meg.

● **Mondana egy példát a lehetőségek időintervallumaival kapcsolatban?**

Tegyük fel, hogy vásárolok egy új gépjárművet, és kapok hozzá 5 év jótállást. Fél éven belül mindenképpen kedvező helyzetben vagyok, ez a kellékszavatosság első fél éve. Ám mivel új, tartós fogyasztási cikk a gépjármű, az értéke pedig meghaladja a 250 000 Ft-ot, tulajdonképpen három éven belül kedvező bizonyítási helyzetben vagyok a jogszabályi jótállásnak köszönhetően. A 3 és 5 év közötti időszakban pedig a jótállási kötelezettség már csak arra terjed ki, amire a vállalkozás jótállást vállalt.

● **Honnan tájékozódhatunk a fogyasztói jogainkkal kapcsolatban?**

A három javasolt portál ez ügyben: a fogyasztóvédelem.kormany.hu.; az Igazságügyi Minisztérium honlapja, illetve a Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesületének honlapja.

Szerző: Páhy Anna

Humanitárius válság a Közel-Keleten

Ahogy korábban az orosz–ukrán háború hírei, úgy határozzák meg most mindennapjainkat a Hamász által a Gázai övezetből október 7-én indított terrortámadásról és az izraeli válaszreakcióról szóló információk. Mivel a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karral is rendelkező Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) hallgatói szerettek volna többet megtudni a Közel-Keleten zajló események háttéréről és a lehetséges következményekről, lapzártánk előtt két kerekasztal-beszélgetést is szerveztek. Az október 30-án és 31-én megtartott rendezvényeken mások mellett több NKE-s szakértő is kifejtette gondolatait.

„Egy olyan konfliktus kezdődött, amely megváltoztatja a Közel-Kelet helyzetét, de nagy hatással van a világra is, vagyis regionális és globális hatása is van” – fogalmazott Kis-Benedek József a Puskás Tivadar Műszaki Szakkollégium, illetve a Nemzetközi és Európai Szakkollégium által szervezett eseményen. A katonai és biztonsági szakértő szerint azért robbant ki most a konfliktus, mert Izrael meggyengült kívülről és belülről is, amit a Hamász kihasznál azért, hogy megszüntesse a Gázai övezet megszállását. Az egykori izraeli katonai attasé elmondta, hogy ott 380 négyzetkilométeres területen 2,3–2,5 millió ember él nagyon nehéz körülmények között, ezért az európai uniós segélyszállítmányok hatalmas segítséget jelentenek számukra. Kiemelte, hogy milyen sok gyerek lakik a területen, akik közül többeknek már egyik szülője sem él. „Humanitárius válság van” – erősítette meg. Beszélte ugyanakkor arról a nagy mennyiségű élelmiszerről, fegyverről, lőszerrel és olajról is, amit a Hamász a saját céljaira az alagutakban felhalmozott.

Terroristák a túszerződési cserébe

Csak 2023-ban közel 250 ciszjordán személyt öltek meg, akik terrorcselekmény elkövetésére készültek, az izraeli katonai börtönökben pedig mintegy 6000 fogoly tartózkodik, köztük számtalan gyilkos – ismertette Kis-Benedek József. A Hamász ezeket a foglyokat követeli cserébe azért a több mint 220 túszerződésért, akiket október 7-én elhurcoltak – emlékeztetett. Kifejtette: a Hamászal – amelynek vezetői külföldön tartózkodnak, ahol őrzik őket – mint kormányfővel Izrael nem tárgyal, ezért olyan közvetítőket keresnek, mint például Katar, amely mindkét féllel jó kapcsolatot ápol. Kitért arra is, hogy a Hamász a Muzulmán Testvériségből jött létre, és az egyiptomi katonai

hírszerzéssel is közvetlen kapcsolatban áll. Törökország és Oroszország szintén közvetítő szerepet tölthet be – tette hozzá. Felidézte ugyanakkor, hogy Izrael célja nem a Hamász meggyengítése, hanem megsemmisítése. „Hideg béke” van Egyiptom és Izrael között, Jordániában pedig – ahol a lakosság kétharmada palesztin – sok vegyesvállalatot hoztak létre az izraeliek, emellett számtalan szíriai menekült él a területen – részletezte. Kitért Iránra is, amely nagyban támogatja a Hamászt, a palesztin Iszlám Dzsihádot és az Al-Aksza Mártírok Brigádját.

Úgy fogalmazott: ezt a kérdést nem katonailag, hanem politikailag kellett volna már régen rendezni. Diplomáciai területen az Egyesült Államok tehet valamit a megoldás érdekében, és határozhat Izrael szövetségeseire, Egyiptomra és Jordániára – emelte ki. A következő hetek, hónapok várható történéseiről elmondta, hogy az izraeliek figyelik az alagutakat, és szisztematikusan veszik körbe a területet. Felszólították a civil lakosságot, hogy költözzön délre, majd amikor bevonulnak Gázába, minden házat felkutatnak, és potenciális terroristaként megölik azokat, akiket találnak – mutatott rá.

Élő emberi pajzsok

Az izraeli telepesszervezetek – amelyeket az izraeli haderő is támogat – térfoglalása miatt az utóbbi időben komoly összecsapások voltak Ciszjordániában – erről már Kaiser Ferenc beszélt. Az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszékének egyetemi docense kifejtette: a palesztinok önálló államot szeretnének, amelynek alapja Gáza és Ciszjordánia lenne, utóbbiból azonban egyre inkább kiszorítják a palesztinokat. Kitért arra is, hogy Gázában 2005 óta nincsenek izraeli csapatok, mert akkora veszteséget okozott Izrael számára

a terület ellenőrzése, hogy kivonult onnan. Emlékeztetett: a Hamászra és katonáira az iszlám világban nem terroristaként, hanem szabadságharcosként tekintenek, ezért elfogadják, hogy akár gyerekeket is ölnek.

Csak az az ország tekinthető napjainkban önálló államnak, amely az ENSZ tagja, a palesztinok csatlakozását azonban Izrael akadályozza, ezért folyamatos a sértettségük – fogalmazott a szakértő. Felhívta a figyelmet ugyanakkor arra, hogy ha Izrael megegyezne Szaúd-Arábiával, Iránnal – amely közvetetten valószínűleg támogatta a terrorakciót – meggyengülnének a pozíciói. A negyedik haderőnemként működő iráni Forradalmi Gárdának – amely közvetlenül a síita főpapság irányítása alatt áll – mindenhol vannak egységei, és ezek kapják a legkorszerűbb fegyvereket – részletezte. Kitért arra is, hogy a gázai konfliktus Oroszországnak is kedvez, mert eltereli az Ukrajnában zajló eseményekről a figyelmet.

Kaiser Ferenc szerint meg kellene akadályozni, hogy eskalálódjon a konfliktus, mert ha Libanonra is kiterjedne a háború, megerősödne a Hezbollah. Felidézte azt is, hogy a Hamász a vezetési és védelmi pontjait mecsetek, kórházak, ENSZ-menekülttáborok és iskolák alá vagy mellé helyezte, élő pajzsként használva ezzel nemcsak a túszerződés, hanem a palesztin civileket is. Izrael éppen ezért olyan rakétákat indít, amelyekkel minimalizálni tudják a polgári áldozatok számát, a Hamász érdeke viszont az, hogy minél többen haljanak meg, ami a nyugati államokban élő muszlimok tüntetési hajlandóságát is növeli – tette hozzá. Úgy fogalmazott: nem lehet a palesztin terrorizmust a palesztinok helyzetének normalizálása nélkül kezelni, mert ha csak a mozgalom vezetőit likvidálják, sokkal radikálisabbak követik őket. Kijelentette: Izrael lebecsülte az emberi erővel megvalósított hírszerzést, »

mert ha tudták volna, hogy a Hamász milyen támadásra készül, biztosan tettek volna ellene.

Eszkaláció vagy többfrontos háború?

Kommunikációs hiba történt Izraelben azután, hogy az első kórház, ahova védelemért menekültek az emberek, felrobbant október 7-én – erősítette meg N. Rózsa Erzsébet a Biztonságpolitikai Szakkollégium által szervezett rendezvényen. Az NKE Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszékének egyetemi tanára beszélt arról, hogy a Gázai övezet kórházaiban segélyszervezetek munkatársai dolgoznak, közülük pedig többen a konfliktus áldozatául estek, de már több ezer gázai lakos is életét vesztette, akiket tömegsírokba temettek. Kitért arra is, hogy a 2,3 millió polgár között annyi állapotos nő van, hogy naponta 100 csecsemő

születik, viszont az inkubátorok sem működnek, mert – a Hamász állításai szerint – Izrael elzárta az áramot, valamint a vizet, a gázt és az internetet is. „A túsok mellett, akiket elvitt Gázába, a Hamász a gázai lakosságot is túsul ejtette” – fogalmazott Kaló József, az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Honvédelmi Jogi és Igazgatási Tanszékének egyetemi docense. A Biztonságpolitikai Szakkollégium elnöke szerint a Hamász azért kalkulálhatott az izraeli válaszlépéssel – így a palesztin áldozatok számának emelkedésével –, mert a célja az eszkaláció.

Izrael 1973 óta nem hirdetett hadiállapotot, ez pedig egy preventív lépés, mert az ország elsősorban az északi frontra figyel – fejtette ki Csepregi Zsolt, az NKE Doktori Iskolájának hallgatója. Az okokról elmondta: a Hamász léteben nem fenyegetné Izraelt, Irán és egy ciszjordániai front, valamint egy ezzel egyidejű

arab felkelés azonban igen. Beszélt arról, hogy az elmúlt hetekben sok ultraortodox zsidó csatlakozott az izraeli hadsereghez, illetve arról, hogy mennyire felértékelődött a női katonák szerepe főként a határvédelemben és a páncélos osztagoknál. Felidézte, hogy Izrael megerősítette az arab nyelvű kommunikációját a saját arab lakossága felé is.

„A kétállamiság kérdése hosszú időre lekerül a napirendről, mert október 7-e után Izrael hallani sem akar erről a témáról, ami egyébként is egy holtpontra került ügy volt” – jelentette ki Szabó István nyugalmazott tel-avivi nagykövet. Emlékeztetett: Gázában a Hamász támogatottsága 30-40 százalék körül van, mert diktatórikus rezsímet vezetett be, és csak bizonyos alapszolgáltatásokat biztosított.

A szakértők egyetértettek abban, hogy a háborús övezetet ENSZ-irányítás alá kellene vonni.

Szerző: Szabó Réka Zsuzsanna
Fotó: Hasszán esz-Laiah, MTI/AP

75 éve fogalmazták meg az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatát

A Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) és a Magyar ENSZ Társaság az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának 75. évfordulója alkalmából nemzetközi kerekasztal-beszélgetést szervezett. Az eseményen részt vett Novák Katalin köztársasági elnök, Nadia Murad Nobel-békedíjas emberi jogi aktivista, Ghada Waly, az ENSZ bécsi hivatalának főigazgatója és Bogyay Katalin, a Magyar ENSZ Társaság elnöke. Az eseményen köszöntőt mondott Koller Boglárka, az NKE nemzetközi rektorhelyettese.

A délelőtt folyamán Nadia Muradot a Nemzeti Közszerződési Egyetem tiszteletbeli polgárává avatták. Az eseményen elhangzott köszöntőjében Deli Gergely rektor úgy fogalmazott: „Nadia Murad nem csak bátor és elszánt aktivista, hanem olyan ember, aki tudta, hogyan kell erősnek maradni a fájdalom és a szenvedés közepette is”. Mint mondta, az aktivista példája azt mutatja, hogy továbbra is harcolni kell az igazságosságért és az emberi jogokért. Egyetemünk rektora hangsúlyozta, a Nadia Murad által képviselt kitartás példája annak, hogy mindannyiunknak szerepe és felelőssége van a jogok kiállításáért folytatott harcban, és a személyes példa inspirációt jelent mindannyiunk számára.

Koller Boglárka, az NKE nemzetközi rektorhelyettese felszólalásában emlékeztetett, hogy a Nobel-békedíjas aktivista csak 21 éves volt, amikor 2014-ben az Iszlám Állam (ISIS) fegyveresei megtámadták hazáját és »

elraborták őt az Iraki Kurdisztán autonóm területéről. A megerőszakolt, majd a fogságából sikeresen megszökött fiatal nő az emberkereskedelem áldozatainak, a jeziditákat, illetve a nőket ért inzultusoknak és emberijog-sértéseknek a szószólója lett, és személyes történetét és tapasztalatait megosztotta a világgal. Nadia Murad – aki a nemi erőszak mint háborús fegyver alkalmazása elleni küzdelméért 2018-ban kapott Nobel-békedíjat – beszédében elmondta: azt,

hogyan van Budapesten és ártva az egyetem díszpolgári címét, el sem tudta volna képzelni korábban. Kiemelte, hogy élete már kilenc éve az igazságságért, a békéért való kiállásról szól. „Arra akarom ösztönözni a jövő vezetőit, hogy mindennap küzdjenek az egyenlőtlenségek és az emberek elleni bűncselekmények ellen” – emelte ki Nadia Murad. Hazájára, Irakra rátérve elmondta, hogy egy instabil ország, gyenge állami struktúrával, amelyet már sokszor megtámadtak. Hozzátette: hinnünk

kell abban, hogy az emberiség meg tudja állítani az ISIS-t, és szorgalmazza a terrorszervezet által elkövetett bűncselekmények feltárását és az áldozatok segítségét.

„Az, hogy ekkora érdeklődés mutatkozik a mai vita iránt, azt mutatja, hogy az emberi jogok nem elméleti, papírra írt szép szavak, hanem folyamatos küzdelmünk a mindennapokért” – emelte ki a délutáni kerekasztal-beszélgetésen Novák Katalin köztársasági elnök. Hangsúlyozta, hogy soha semmilyen emberi jogot nem

Kerekasztal-beszélgetés az emberi jogokról: Bogyay Katalin (b), a MENSZT elnöke, Nadia Murad (k) emberi jogi aktivista és Novák Katalin (j) köztársasági elnök

szabad természetesen venni, ugyanis hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy ha jóléti társadalmakban élünk, akkor az alapvető jogok mindannyiunk számára megadottak, és nem kell erre naponta törekednünk. Mint mondta, ha az elméletek nincsenek gyakorlatba ültetve, akkor semmit sem érnek. A köztársasági elnök kiemelte, hogy a jogvédelem tekintetében minden országnak gondolkodnia kell a saját határain belüli helyzetről is, és fontos feltenni a kérdést, hogy valóban minden állampolgára számára érvényesülnek-e a legalapvetőbb emberi jogok. Nadia Murad a Novák Katalinnal folytatott beszélgetésében kitért arra: az embereknek az erőszakot és a jog-sértéseket látva dönteniük kell arról, milyen világban szeretnének élni; majd

Nadia Murad az Egyetem Szenátusának elnökségétől vette át elismerését

segíteniük kell az elnyomott kisebbségeket a saját nyelvük, kultúrájuk és emberi méltóságuk megvédésében. Elmondta, hogy a Washingtoni Egyetemen folytatott tanulmányai mellett is rendszeresen visszajár hazájába, és a jazidi kisebbség hétköznapi életének helyreállításáért és állampolgári jogaik érvényesítéséért dolgozik. A beszélgetésben az aktivista kiemelte, hogy az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatáról csak 2015-ben hallott, amikor már elvesztette a családját, a barátait. Felelevenítette, hogy amikor olvasta az egyes cikkeket, hálát adott, hogy végre tudomást szerzett erről a dokumentumról.

Bogyay Katalin, a Magyar ENSZ Társaság elnöke beszédében úgy fogalmazott: a 75 éve kiadott Emberi jogok egyetemes nyilatkozata mércéként szolgál minden nemzet számára; a dokumentum első ízben fogalmazza

meg az alapvető emberi jogokat az egyetemes emberi védelmet illetően. Mint mondta, a nyilatkozat széles körben elismert, és számos emberi jogi szerződés elfogadását ösztönözte globális és digitális szinten. Ghada Waly, az ENSZ bécsi hivatalának főigazgatója beszédében hangsúlyozta: noha az 1948-ban Párizsban elfogadott és a világ több mint ötszáz nyelvére lefordított Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának köszönhetően komoly előrelépés történt világszerte, az alapvető jogok gyakorlása a világ számos pontján továbbra is akadályokba ütközik. Kiemelte, hogy az alapvető emberi jogokat sértő emberkereskedelemnek 60 százalékban asszonyok és lányok az áldozatai, akiknek a többsége szexuális erőszak vagy kizsákmányolás áldozata is egyben.

Szöveg: Harangozó Éva

Fotó: Szilágyi Dénes

Aktív magyar szerepvállalás az uniós szabályok alakításában

A páneurópai gondolatól a maastrichti szerződésig címmel tartottak konferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen november 17-én. Az eseményen az Európai Unió megalakulásáról, az integráció jelenlegi helyzetéről és a jövőbeni kihívásokról neves magyar és külföldi politikusok fejtették ki gondolataikat.

Habsburg Ottó 1936 óta tagja a páneurópai mozgalomnak, és 50 évvel ezelőtt lett a szervezet elnöke, ugyanakkor az európai gondolat intézményesülésében is szerepet játszott – emelte ki köszöntőjében Pröhle Gergely. Az NKE Stratégiai Tanulmányok Intézete és a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatója hangsúlyozta: az osztrák politikus az Európai Parlament tagjaként szeretett volna befolyást gyakorolni, amit 1979-től húsz éven át meg is tett. Magyarország elfogadja az európai közösség alapvető szabályait, de nem mond le arról a jogáról, hogy számonkérje azokat az intézményeken is – jelentette ki előadásában Bóka János. Az európai uniós ügyekért felelős

miniszter hangsúlyozta: hazánk a szabályokat a többi tagállamon is számonkéri, és az alakításukban továbbra is aktív szerepet vállal. Véleménye szerint az Európai Unió alapító atyái közé tartozik Habsburg Ottó is, akinek a magyarság és az európaiság konkrét kötődés volt, a magyart pedig az anyanyelvének tekintette. Az osztrák politikus páneurópai alapelvei között szerepelt egy „Nagy Európa” kialakítása, amelynek része a nyugat-balkáni integráció, az egyéni és az

állami monopóliumok elleni küzdelem, a polgári szabadságjogok kiterjesztése és védelme, valamint a társadalmi felelősségvállalás és a szociális igazságosság érvényesülése – részletezte. Felidézte: Habsburg Ottó fontosnak tartotta a szubszidiaritás elvét is, vagyis hogy a polgárokhoz lehető legközelebb eső szinten születessenek döntések, illetve hogy az európai jogalkotásnak csak akkor van helye, ha azt a közösség is támogatja. Bóka János szerint nem véletlen, hogy ez az alapelv a maastrichti szerződésbe is bekerült. Felhívta ugyanakkor a figyelmet arra, hogy napjainkban az uniós intézmények szinte mindig szükségesnek tartják a beavatkozást, a tagállami kormányok viszont jóval ritkábban, ez pedig súrlódáshoz vezet. Az Európai Unió intézményeit csodának is nevezhetjük – jelentette ki Michael Gehler, a Hildesheimi Egyetem Történeti Intézetének vezetője, aki szerint a csúcspont a maastrichti szerződés volt. A Jean Monnet Chair professzori címmel is rendelkező előadó az I. világháborút lezáró békéktől napjainkig tekintette át azokat az elveket és gondolatokat, amelyek nyomán kialakult az integráció. „Ha Európa szeretne még a színtéren maradni, a multilateralizmus az egyetlen esélye” – zárta előadását.

Ha az Unió felveszi Ukrajnát a tagállamok közé, a balkáni országoknak is valódi perspektívát kell kínálni – fogalmazott Benita Ferrero-Waldner, Ausztria korábbi európai és nemzetközi ügyekért felelős szövetségi minisztere az előadások után megtartott

Bóka János európai uniós ügyekért felelős miniszter beszélget Noelle Lenoir Franciaország korábbi európai ügyekért felelős miniszterével

kerekasztal-beszélgetésen. Az Európai Bizottság tagja fontosnak nevezte, hogy a jelöltek is nyitottak legyenek és teljesítsék a csatlakozási feltételeket, amiben az EU-nak segítenie kell őket. Kijelentette: a jövőben gyorsabban kell válaszolni a geopolitikai kihívásokra, valamint hatékonyabban kell kezelni a klíma-, a biztonság- és a migrációs politikát.

A demokrácia egy nyugati gondolat, amit meg kell menteni és tovább kell vinni, de a versenyképességen is javítani kell – erről már Noëlle Lenoir, Franciaország korábbi európai ügyekért felelős minisztere beszélt. A francia alkotmánytanács tagja rámutatott: szigorítani kell az NGO-kkal kapcsolatos jogszabályt, mert az újonnan létrejött politikai pártok között nagyon sok ilyen található. Ezek a magukat civilnek mondó szervezetek befolyásoló hatással is rendelkeznek, és beavatkoznak Európa irányításába, ami nagy veszélyt jelent – fogalmazott. Fontosnak nevezte a nemzeti szuverenitás megtartását, a tagállamok egyúttaszavazását és a közös európai hadsereg létrehozását. Megerősítette: Európa demokratikus országokból áll, amelyek között van összetartás. Kiemelte: új piacokra és innovációra van szükség.

Nagyon veszélyes időket élünk, az EU 2008 óta krízisből krízisbe sodródik – emlékeztetett Györi Enikő európai parlamenti képviselő. Felidézte a pénzügyi és a migrációs válságot, a brexitet, a világjárványt, illetve az orosz–ukrán és az Izrael és a Hamász közötti háborút, majd arra figyelmeztetett: meg kell találni, mi teszi ellenállóbbá az Uniót. Hangsúlyozta: olyan Európában hisz, amely azért dolgozik, hogy jobb legyen a polgárainak, és amelyben jobban tudjuk a közös ügyeinket együtt szolgálni, mint külön. Véleménye szerint ehhez gazdasági fenntarthatóságra is szükség van. Emlékeztetett: Európának veleszületett sokszínűsége és gazdagsága tesz bennünket kreatívvá és egységessé. Károsnak nevezte, hogy az uniós intézmények a kompetenciájukon túl is végrehajtanak feladatokat, de idesorolta az elszámoltatási problémákat és a lassú döntéshozatalt is. Rámutatott: az Európai Bizottságnak és az Európai Parlamentnek is vissza kell térnie az eredeti feladatához, és nem szabad politikai játékokba bocsátkoznia, mert nem ideológiai, hanem gazdasági megfontolásból kell lépéseket tenni.

Szöveg: Szabó Réka Zsuzsanna
Fotó: Szilágyi Dénes

„A kihívásokkal mindig megtaláltuk egymást”

– Bogárdi János portréja

Gyerekként katonatiszt akart lenni, mégis több mint ötven éve mérnök, hidrológus, a mezőgazdasági és az integrált vízgazdálkodás nemzetközileg elismert szakértője. A vezetői attitűd és a vezetés iránti igény gyermekkorától jellemzi. Vallja, még a legkomolyabb problémákkal is jobb – és gyakran eredményesebb – némi derűvel és huncutsággal szembenézni. Ha a játék kedvéért önmagát értékelné, kutatásban közepes és jó közötti, egyetemi tanárságban jó és jeles közötti, tudomány-menedzselésben viszont ötös osztályzatot kapna. Természetéből hiányzik az irigység, számára a tehetős emberekkal való együttműködés önmagában öröm, másodrendű, hogy ki aratja le a babérokat.

A szakmát, a vízzel való törődést, a víz vizsgálatát, menedzselését igyekezett mindig rendszerbe helyezni, szélesebb kontextusban látni és láttatni. 1971 óta külföldön él és dolgozik, számára a világ legszebb helye a Viktória-vízesés. Az angol és a német nyelv mellett nem okoz számára gondot a holland és a francia sem, de orosz, olasz, thai és a dél-afrikai afrikaans nyelven sem lehet őt „eladni”. A Magyar Tudományos Akadémia Vízkutatási Programjának tudományos tanácsadója, a Magyar Hidrológiai Társaság tiszteletbeli tagja, valamint az Országos Vízügyi Főigazgatóság Tudományos Tanácsának tagja. Számtalan könyv, tanulmány szerzője, számos kitüntetés és pozíció birtokosa, mégis tanítványaira a legbüszkébb. Tizenkilenc doktorandusz fényképe díszíti dolgozószobája falát, akik négy kontinens tizennégy országából érkeztek. A Víz tudományi Kar dékánjának nem tudott nemet mondani, így lett a Bonni Egyetem tanára 2023-tól az NKE VTK kutatóprofesszora.

A mérnök születik

Az apai vonalat tekintve túlzás nélkül lehet állítani, hogy családjában két generáció is „vízzel átitatott”. Édesapja, id. Bogárdi János professzor teljes életét a víznek szentelte, de nagybátyja, nővére és unokabátyja is. „Édesapám a Műszaki Egyetem oktatójaként is elég szigorú volt, de mint apa kifejezetten. Mindent meg akart nekünk adni, viszont mindent meg is követelt.” Az évek során azonban hagyományá vált, hogy az otthon is szinte mindig a munkájába merülő édesapa vasárnap délelőttönként idejét a gyerekeinek szentelte, és a Duna-parton sétáltak. „Az első hidrológiaóráimra a Margit híd és a Lánchíd közti szakaszon került sor, ahol már kisgyermekként megismerkedtem a csapadék és a lefolyás összefüggéseivel, valamint a Duna budapesti vízállását és vízhozamát befolyásoló tényezőkkel.”

Szöllősi-Nagy András professzorral

Az apai példa végül nem maradt hatástalan, de „a Duna is, a maga hőmpölygő nyugalmával, országokat és embereket összekötő erejével meggyőzően sugallta a vízmérnöki pálya szépségeit és izgalmas kihívásait.” A középiskolában a kedvenc tantárgya a történelem és a földrajz volt. Eredményei alapján számos szakma szóba jöhetett volna, mégis, amikor elérkezett az idő, az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Mérnöki Karára adta be a jelentkezését. Azért a víz az úr... „Édesapámmal kapcsolatban tudatosan kerültem, hogy a vízügyi pályán az ő szakterületeihez túl közel jussak. Ez abban is megnyilvánult, hogy a szakirodalmat egyetlen Bogárdi és Bogárdi publikációval sem gazdagítottuk. Felnőttként személyes találkozásainkkor ritkán beszélgettünk szakmai témákról, a szakmai életben mégis jelen van a mai napig.”

Útkeresés

Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Vízgazdálkodási Tanszékén, 24 éves tanársegédként szakmai vágya volt, hogy majdan egyetemi tanár lehessen. Tíz évvel később Németországban, a Karlsruhei Egyetemen már német nyelven is megállta a helyét a műszaki tudományok területén. „Szinte elképzelhetetlen

volt számomra, hogy valakire viszonylag fiatalon ilyen felelősségteljes állást bizzanak, eredménye azonban a Doktor Ingenieur fokozat lett az árvízcsúcscsökkentő tározórendszerek üzemeltetésének témájában.” Az oktatás, a kutatás és a tanácsadás éveiben 1979-től 1995-ig tartottak, térben pedig Európában, Afrikában és Ázsiában. „Tanácsadó mérnökként Tanzániába, majd Zambiába kerültem. Visszatekintve az afrikai munkásságomra meg kell állapítanom, hogy Doktor Ingenieur ide vagy oda, még mindig a szakma megtanulásának fázisában voltam, ám a zambiai tartózkodás és az ott észlelt hidrológiai problémák döntő hatással voltak későbbi munkásságomra.” Thaiföldre az Asian Institute of Technology meghívott vízgazdálkodás docenseként került. A vízmérnöki program hozzásegítette, hogy a szakmai elképzeléseinek és vágyainak megvalósítása irányába nagy lépéseket tegyen. 1989-től a hollandiai wageningeri Mezőgazdasági Kar Hidrológia, Hidraulika és Vízgazdálkodás Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanárává kinevezték ki. „Ez a pozíció, röviddel a 43. életévem betöltése előtt, sok tekintetben szakmai elképzeléseim beteljesedését jelentette.”

Székfoglaló előadás az MHT tiszteletbeli tagjaként 2023. május 9-én

1995-ben az UNESCO párizsi székházába került, a Fenntartható Vízgazdálkodási Szekció és a vízügyi oktatás felelős vezetőjeként, szenior programspecialistájaként. „Szöllősi-Nagy András – akit akkor már húsz éve ismertem, és aki az UNESCO Water Science Division-jét vezette – felhívott telefonon. Azt kérdezte, tudnék-e valakit javasolni az említett megüresedett állásra. Nem engem akart odacsábítani, ennek ellenére amikor pár nap múlva visszahívtam, pozitívan fogadta a hírt, hogy én magam jelentkezem.”

Egyetemi tanárból ENSZ-bürokrata

„Az átállás roppant nehéz volt. Még az abszolút egyenlősít predikáló Hollandiában is elvárták, hogy tudományos kérdésekben egy egyetemi tanár önállóan foglaljon állást, az UNESCO-nál viszont megtapasztaltam, hogy körülbelül hogyan működhetett egy abszolút monarchia pár száz évvel ezelőtt. Minden a főigazgató nevében történt. Még az se nagyon volt illő, hogy az igazgatóknak saját véleményük legyen. Nagyon sokáig tartott, hogy a nemzetközi intézmény iratlan »játékszabályait« elsajátítsam.”

„Abban az időben, 2000-ben – Kofi Annan akkori ENSZ-főtábornok kijelentése nyomán – még a legmagasabb ENSZ-szinten is elkezdtek emlegetni, hogy a 21. századi háborúk a víz miatt fognak kitörni. A vízháborúk horrorszenáriója sokak fantáziáját megragadta. Így kerülhetett sor Hágában a 2. World Water Forum alatt egy ad hoc beszélgetésre Mihail Gorbacsovval, a Green Cross akkori elnökével.”

Az UNESCO-tól 2003-ban az ENSZ Egyetemhez (United Nations University, UNU) került mint az UNU Bonnban létesített Környezet és Humán Biztonsági Intézetének alapító igazgatója, később pedig mint az UNU Európáért és Afrikáért felelős rektorhelyettese.

Az UNESCO-nál eltöltött évek alatt a sok érdekes és izgalmas feladat mellett kitanulta a nemzetközi tisztviselés csínját-bínját. „Nyolc évvel az UNESCO után, 57 évesen készen álltam egy új kihívásra, hogy szakmai pályafutásomat valami maradandóval fejezzem be.” A nemzetközi Global Water System nevű projekt ügyvezető igazgatójaként 2009–2012 között komoly hangsúlyt helyezett arra, hogy a vízgazdálkodás globális összefüggéseit is vizsgálja.

Nyugtalan nyugdíjas évek

„Az öregedéssel nemcsak a bölcsesség, hanem a jelenkor tudományos gyakorlatának kritikus szemlélete is együtt jár, nem kell külön rámutatnom, hogy az úgynevezett nyugdíjas éveim egyáltalán nem magányos zsörtölődéssel telnek. Hiszen a 2012–2016-os periódust nemcsak az International Water Quality Guideline for Ecosystems projekt irányításával való munkám töltötte ki, hanem az akkor már megkezdett munkák közül nem egy ma is foglalkoztat.”

„Hálás vagyok azért, mert pályafutásom során sohasem unatkoztam, de mielőtt ezért önző vagy felületes ember hírébe kerülnék, hozzáteszem, nekem ez a megfogalmazás fejezi ki azt, hogy a kihívásokkal mindig megtaláltuk egymást. Ha pedig az ENSZ Egyetem Környezet és Humán Biztonsági Intézetének alapító igazgatói, majd megbízott rektorhelyettesi pozícióját nézem, akkor elmondhatom: magasabbra jutottam annál, mint amit valaha gondolni mertem.”

A portré teljes szövegét a ludovika.hu oldalon olvashatják.

Szerző: Páhy Anna

Fotó: Szilágyi Dénes, Víz Zsigmond

Visszaváltással csökkenthetjük a hulladék mennyiségét

Az Európai Unió rendelkezése értelmében 2024. január 1-jétől az üvegek egy részét, az alumíniumdobozokat és a műanyag (PET-) palackokat vissza lehet váltani Magyarországon. Emellett ki kell alakítani a háztartási szerves hulladékok, a textilanyagok és a veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtési rendszerét is. Az újrahasznosítás kiterjesztésének célja az európai körforgásos gazdaság megteremtése. A részletekről Máthé Katalin, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) Környezeti Fenntarthatósági Intézetének tudományos munkatársa számolt be lapunknak.

„A visszaváltás gyakorlata Magyarországon nem újdonság, a szórakozóhelyeken, fesztiválokon alkalmazott repoharak például kifejezetten népszerűek” – mondta Máthé Katalin. Az uniós visszaváltási rendszer célja, hogy emelje a PET-palackok újrahasznosítási arányát a jelenlegi mintegy 40 százalékról 90 vagy akár 100 százalékra – jelentette ki. Felhívta a figyelmet arra, hogy hazánkban jelenleg 40 ezer PET-palacknál többet dobunk ki 15 percen belül. Emlékeztetett: az Országgyűlés 2021 elején fogadta el a kötelező italcsomagolás-visszaváltási díjról szóló jogszabályokat. Kiemelte: a bevezetést eredetileg 2023-ra tervezték, ez azonban 2024-re tolódott. Összehasonlításként elmondta: Szlovákiában, Horvátországban és Németországban 10–20 eurócentet számolnak fel a boltok automatáiban visszaváltott csomagolásért, a vásárlók pedig kupon formájában kapják vissza a betétdíjat. Ennek köszönhetően

például Szlovákiában az első évet 70 százalékos visszaváltási aránnyal zárták.

Kötelezően és önkéntesen visszaváltási díjas termékek

A szabályozás két kategóriát különböztet meg – emelte ki a szakértő. A kötelezően visszaváltási díjas termékek közé tartozik a tej- és tejalapú italok kivételével minden üveg-, fém- és műanyag palackos és dobozos, egy deciliter és három liter közötti űrtartalmú ital – részletezte. Hozzátette: ezek csomagolásán a gyártók kötelesek a jogszabályban meghatározott jelölést elhelyezni. Az önkéntesen visszaváltási díjas termékekről ugyanakkor elmondta: a gyártó a forgalmazóval kötött megállapodás alapján önkéntesen visszaválthatóvá minősíthet termékeket vagy csomagolásokat, amelyek gyártását, illetve forgalomba hozatalát az országos hulladékgazdálkodási hatóságnak be kell jelentenie. „A visszaváltási díj összege a kötelezően visszaváltási díjas, nem újrahasznosítható italcsomagolás esetén darabonként 50 forint lesz” – fejtette ki Máthé Katalin, rámutatva: a jogszabályalkotók ezzel kívánják ösztönözni a visszaváltást.

Kitért arra is, hogy az önkéntesen visszaváltási díjas termékeknél és az újratölthető palackoknál a visszaváltás összegét a gyártók határozzák meg. „A visszaváltást a 400 négyzetméternél nagyobb eladótérrel rendelkező élelmiszerüzleteknek kötelezően visszaváltó automatákkal kell biztosítani”

– hangsúlyozta, hozzátéve: hasonló visszaváltási helyeket kell kialakítani az 1000 főnél nagyobb népességű településeken is. Elmondta: az automata működtetésére kötelezett kiskereskedelmi egységeknek a MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt.-nél kell regisztrálniuk, a kisebb eladótérrel

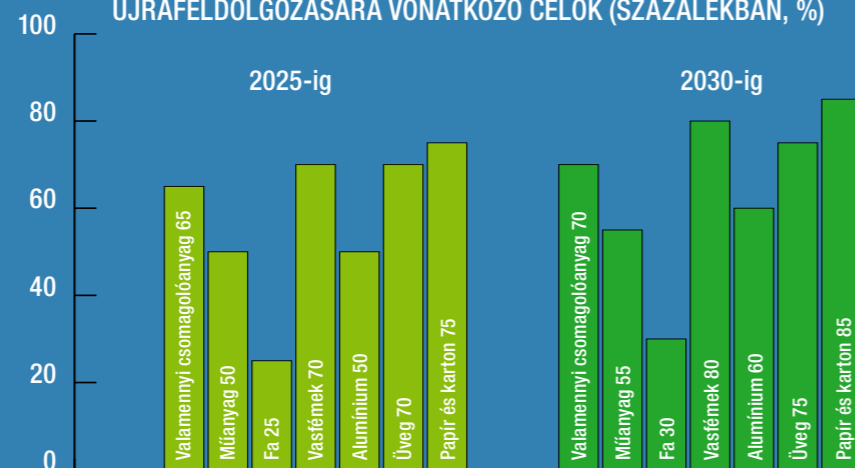
rendelkező üzletek csatlakozása viszont önkéntes.

„A visszaváltott palackok ellenértékét többféle formában kérhetik a vásárlók: az automata által kinyomtatott utalvány levásárolható vagy készpénzre váltható az adott üzletben, illetve üzletláncban” – részletezte

Az Európai Bizottság 2015. december 3-án terjesztette elő azt a módosított jogszabálysomagot, amely magában foglalta a körforgásos gazdaságra vonatkozó úgynevezett hulladékcsomagot. Ezzel azt az országokon átnyúló következményekkel járó környezeti problémát kívánják orvosolni, amelyet a nem megfelelő hulladékgazdálkodás az üvegházhatású gázok kibocsátására, illetve a levegőszennyezésre és a természetes vizek szennyezettségére gyakorol. A jogszabályok biztosítják, hogy a hulladékokban megtalálható értékes anyagokat ténylegesen újrahasznosítsák és visszajuttassák az európai gazdaságba. Mindez elősegítheti a körforgásos gazdaságba való átmenetet, valamint előmozdíthatja a természeti erőforrások körültekintő, hatékony és észszerű felhasználását, csökkentve az Európai Unió nyersanyagimportját. Az Európai Tanács 2018. május 22-én fogadta el a hulladékokról szóló jogszabálysomagot, amelynek részeként a tagállamoknak 2025-ig el kell érniük, hogy a települési hulladék 55 százalékát újrafeldolgozzák. Ezt az arányt 2030-ig 60 százalékra, 2035-re pedig 65 százalékra kell növelni. Mindezek mellett a tagállamoknak 2025. január 1-jéig ki kell alakítaniuk a háztartásokból származó textilanyagok és veszélyes hulladékok elkülönített hulladékgyűjtési rendszerét. Gondoskodniuk kell ugyanakkor arról is, hogy 2023. december 31-től a biohulladékot vagy külön gyűjtsék, vagy már a keletkezés helyén újrafeldolgozzák például otthoni komposztálás formájában. A papír és karton, az üveg, a fém és a műanyag gyűjtésének eddig ismert rendszere fennmarad.

A CSOMAGOLÁSRA FELHASZNÁLT ANYAGOK ÚJRAFELDOLGOZÁSÁRA VONATKOZÓ CÉLOK (SZÁZALÉKBAN, %)

3,2 milliárd palack kerül egy év alatt forgalomba Magyarországon

Máthé Katalin. Az erre a célra fejlesztendő applikációról kifejtette: a regisztrált ügyfél az elektronikus ügyfélkódjával telefonja segítségével azonosíthatja magát, majd az automata vonalkód-leolvasójával a visszaváltási díj automatikusan jóváíródik az ügyfélprofiljában rögzített bankszámláján. A visszaváltási díjat mindezek mellett jótékonyági szervezetnek is fel lehet ajánlani az automata kijelzőjén található lehetőség választásával – tette hozzá. Kitért arra is, hogy az átállásra a boltoknak fél évük van. Elmondta, hogy január 1-jétől több mint 2000 automata kezdi meg működését Magyarországon, később viszont az önkéntes jelentkezőkkel együtt a visszaváltók száma elérheti a hatszázat is.

Hova kerülnek a többutas csomagolások?

„Az újra felhasználható italosüvegeket, illetve az egyéb, úgynevezett többutas csomagolásokat a korábbi automatákban lehet visszaváltani ezentúl is, de az újaknál is lesz erre lehetőség” – részletezte a szakértő. Kiemelte: a gyártóknak minden italos palackon fel kell tüntetniük egy olyan egyértelmű szimbólumot, amely megmutatja, milyen csomagolási típusról van szó.

„Nem lényeges, hogy melyik boltban vásároltuk meg eredetileg a terméket, még akkor sem, ha saját márkás árucikkről van szó” – hangsúlyozta, emlékeztetve:

90% hasonló rendszerek több mint 20 éve működnek Európában, a rendszerhez tartozó palackokat kb. 90%-ban képesek visszagyűjteni

100% a műanyag palackok teljes mértékben újrahasznosíthatók

a visszavitelnél ezek már egyes hulladéknak számítanak, bármelyik üzletláncba vissza lehet vinni őket. Fontos azonban, hogy a többutas palackokat továbbra is csak az azokat forgalmazó üzletekben lehet visszaváltani – emelte ki. Felhívta a figyelmet arra, hogy január 1-jétől még a polcokon lehetnek a jelölés nélküli palackok is, amelyek nem lesz az új rendszerben visszaváltható vonalkód, így azokat nem fogja tudni az automata visszaváltani. Kitért arra is, hogy a nagyobb sérülésekkel rendelkező palackokat nem veszi majd vissza a gép.

„A palackokat eddig is a szelektív hulladékgyűjtőbe kellett helyezni, most csak annyi változik, hogy ha nem változtatunk ezen a szokásunkon, akkor ezzel a palackonkénti 50 forintunkat is kidobjuk” – mutatott rá a szakértő, aki szerint a változás fogadtatása a megfelelő tájékoztatástól függ majd. A cél a kommunális (vegyes) hulladék mennyiségének csökkentése, ami miatt a háztartási biohulladék, a textíliák és a veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtése is a 2025-ig bevezetésre váró hulladékhasznosítási rendelkezések fontos mérföldköve – jelentette ki. Kiemelte: azokban a tagállamokban, ahol már korábban bevezették az újrahasznosításra vonatkozó új intézkedéseket, gyors és látványos eredményeket értek el.

Szerző: Szabó Réka Zsuzsanna

Ne csak az édes-bús romantika maradjon

Hogyan építhet a magyar tudomány és technológia a természettudományi Nobel-díjasainkra?

Október elején két magyar Nobel-díjasnak is örülhettünk, még ha egyesek el is vitatják magyarságukat vagy a magyar társadalom hatását szakmai és tudományos szocializációjukban. Hiszen Karikó Katalin és Krausz Ferenc a 30-as éveik elején mentek külföldre, ugyan mitől lenne meghatározó szerepe a magyar iskolákban, egyetemeken és kutatólaborokban eltöltött éveknek a díjak díjának kiérdemlésében – legalábbis azok szerint, akik nem látják át, hogy a magas szintű tudományos és technológiai fejlesztés nem működik nemzetköziség nélkül.

Ha a magyar társadalom és a magyar állam képes magáénak érezni két aktív magyar kutató Nobel-díját, annak nemesak az érzelmekre, hanem a hazai tudományra is lehet kedvező hatása. Az Indiana Egyetem kutatói például arra a felismerésre jutottak, hogy nem csupán a Nobel-díj, de már a Nobel-díjra jelölés és esélyesség is megnöveli személyük bevonásának tudományos és technológiai hatását. Megállapításuk szerint egyrészt maga „a Nobel-díjas több szempontból is

Karikó Katalin

hasznat húzhat, ideértve az ösztöndíjak elnyerésének sikerét, az elméletek és ötletek szélesebb körű elfogadását és terjesztését, a megnövekedett szakmai és tudományos lehetőségeket, bizonyos esetekben pedig a híresség mértékét”. Ezenkívül

Krausz Ferenc

„a Nobel-díjas partnerintézménye szintén nagy haszonra tehet szert. Emiatt sok intézmény igyekszik Nobel-díjasokat vagy olyan személyeket alkalmazni, akiknek nagy az esélyük arra, hogy a jövőben elnyerjék a díjat.”

Jó gyakorlat tehát minél több magyar, magyar származású vagy akár csak Magyarországhoz köthető, magyar innovációs intézményekbe bevonható nem magyar díjesélyeseket magyar kutatási projektekbe és szervezetekbe bekapcsolni, valamint – természettudományi kutatásokról lévén szó – milliárdos tőkeforrással ellátni. Krausz Ferenc Molekuláris-ujljenyomat Kutató Központja jó példa a bevonás, a Magyarországhoz való kötődés kialakításának módjára. Amennyiben ezekre a projektekre és kutatóközpontokra a magyar tudományos hálózat és a magyar vállalati szektor is rákapcsolható, az mind a tudományos indikátorokban, mind a vállalati termelékenység, nyereségesség és versenyképesség mutatóiban további kedvező hatásokat eredményezhet.

Az Indiana Egyetem említett kutatói egyébként azt is megállapították, hogy „a közelmúltban Nobel-díjjal elismert felfedezések és innovációk közül sok a csúcstechnológiai szintű informatikai háttérnek köszönhető. A Nobel-díj értékének vizsgálatakor nem szabad tehát figyelmen kívül hagyni annak megértését, hogy a fejlett kutatásinformatikai eszközök és szolgáltatások milyen alapvető fontosságúak az új és fontos felfedezések elérésében.” Nem úszható meg tehát a komoly állami tőkeforrás befektetése a Nobel-díjasok és -várományosok bevonásán keresztül megélezott hazai tudományos és innovációs multiplikátorhatás eléréséhez. Különben marad az édes-bús romantika a kis hazai homokozóban számolgatva és vitatkozva, hogy mennyi is az egymillió főre jutó magyar Nobel-díjasok száma.

Szerző: Kutasi Gábor intézetvezető,
NKE Gazdaság és Versenyképesség
Kutatóintézet

Fotó: Magyarország Kormánya

Sikertörténet az európai videójáték-önszabályozásban

A szórakoztatóiparban a legtöbb szolgáltatás szabályozása hagyományos módon, uniós vagy tagállami jogszabályok alapján történik. Noha az Európai Unió kimondottan támogatja a rugalmasabb, a változékony társadalmi és piaci körülményekre jobban reagáló ön- és társszabályozási rendszerek kialakítását, az online szolgáltatások nem bővelkednek a sikeres kezdeményezésekben.

A dezinformáció visszaszorítását célzó uniós gyakorlati kódex például akkor került igazán a közérdeklődés fókuszába, amikor Elon Musk bejelentette, hogy az X (korábban: Twitter) kilép belőle. A 2018-ban elfogadott gyakorlati kódexet 2022-ben erősítették meg, mivel az Európai Bizottság szerint az nem volt elég hatékony. Jól működő ön- és társszabályozási rendszereket találunk viszont a tartalomszabályozás egyes részterületein. Ilyen a magyar és az európai reklámszabályozás, illetve néhány országban a korhatár-besorolás. Hasonló sikertörténet az ipari önszabályozásban az

Egységes Európai Játékinformációs Rendszer, a PEGI (Pan European Game Information).

A rendszer célja, hogy a szülők és a játékosok számára könnyen érthető és átlátható módon nyújtson információkat az egyes videójátékok tartalmi elemeiről és arról, hogy azok mely korosztály számára ideálisak. A PEGI a korhatárjelzések mellett tartalmi leíró piktogramokat is bevezetett, amelyek alapján a szülők és a gondviselők nemcsak arról tájékozódhatnak, hogy egy-egy játék megfelelő-e az adott korosztály számára, hanem arról is, hogy az adott játék tartalmaz-e félelemkeltő elemeket, káromkodást, esetleg kábítószer-használatot.

A hagyományos médiaszolgáltatásokban használt korhatár-besorolási rendszerekkel szemben a PEGI-nek a nagy előnye, hogy egységes. Az Európai Unióban – Németország kivételével,

ahol az Unterhaltungssoftware Selbstkontrolle (USK) rendszert alkalmazzák – a videójáték-szoftverek kiadói és forgalmazói ugyanazokat a jelzéseket kötelesek feltüntetni a termékeken mindegyik tagállamban. Magyarországon például a PEGI alkalmazását a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény írja elő. Az egységes jelölések egyrészt megkönnyítik a játékszoftverek szabad mozgását az Unión belül (hiszen nem kell minden tagállamban külön besorolni ezeket a termékeket), másrészt a szülők és a gondviselők könnyebb tájékozódását is elősegíti.

Ez utóbbi különösen fontos manapság, amikor a videójáték-szoftverek „dobozos” szoftverkénti, azaz fizikai műpéldánnyal együtt járó árusítása visszaszorulóban van az olyan online disztribúciós platformoknak köszönhetően, mint a Steam, a PlayStation Store vagy a GOG, ahol valójában nem magyar áruházból vásárolunk.

A PEGI sikerét nemcsak az tükrözi, hogy az Európai Unión kívülről csatlakozó államokkal együtt ma már 38 ország kizárólag ezt használja, hanem az is, hogy a felhasználók is ismerik az egyes piktogramok jelentését. A Video Games Europe felmérése »

Alkotmányos korszakok és kihívások

Hazánk Európa egyik legősibb állama, okunk van tehát büszkének lenni több százéves közjogi vívmányainkra. Habár voltak próbálkozások, a múltat ebben az értelemben sem lehet eltörölni. A kérdésre pedig, hogy mit ad nekünk a történeti alkotmány, adekvát választ nyújthat egy most megjelent tanulmánykötet.

Hörcher Ferenc, Thomas Lorman és Pócza Kálmán (szerk.):
A magyar történeti alkotmány. Korszakok és kihívások,
Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

A Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában megjelent új könyv a történeti alkotmánynak a magyar politikai gondolkodásban és a gyakorlatban betöltött szerepével foglalkozik. A kötet megalkotásának ötlete a *European Society for the History of Political Thought* 2016-ban, Barcelonában megrendezett konferenciájáig nyúlik vissza. A szerkesztők, Hörcher Ferenc és Thomas Lorman az ott elhangzott előadások szerkesztett változatát további felkért szerzők dolgozatával egészítették ki az eltervezett koncepciónak megfelelően. A kiadvány eredeti, angol nyelvű változata még 2019-ben, az I.B. Tauris gondozásában jelent meg *A History of the Hungarian Constitution. Law, Government and Politics in Central Europe* címmel. A mostani magyar nyelvű kiadás szerkesztésébe Pócza Kálmán is bekapcsolódott a Nemzeti Közszolgálati Egyetemről.

A tanulmánykötet témája, a történeti alkotmány fontos szerepet játszik az aktuális magyar politikai vitákban is, ezért nagy eredmény, hogy egy magyar nyelvű, az általános áttekintést segítő szakirodalom vált elérhetővé. Az új könyv minden egyes fejezete arra keresi

a választ, hogy a különböző történelmi korszakokban a politikusok és a teoretikusok pontosan mit értettek a történeti alkotmány eszméjén, amikor beszédeikben és írásaikban hivatkoztak rá, illetve mit értettek akkor, amikor saját politikai érdekeiknek megfelelően át- vagy újrafogalmazták annak jogi keretét.

A történeti alkotmány eszméjének és a mindennapi politikában is alkalmazott gyakorlatának története kiemelten érdekes lehet azon olvasók számára, akik a politikai gondolkodás történetével vagy akár alkotmánytörténettel foglalkoznak. Ugyanakkor a tanulmányok sora elgondolkodtató olvasmány azoknak is, akik egész egyszerűen csak érdeklődnek a hazai alkotmányos fejlődés iránt. Az olvasók a kötetben olyan kérdésekre is választ kaphatnak, hogy a történeti alkotmány vajon csak a feudális múlt része, vagy éppen ellenkezőleg: szorosan összefügg egy ország történelmével. Emellett az is kiderül a tanulmányokból, hogy mi történt a történeti alkotmánnyal a világháborúk végén, a hazai rendszerváltozások és napjainkban.

Szerző: Sarnyai Tibor

szerint az európai szülők 67, a játékosok 73 százaléka tisztában van a PEGI-klasszifikáció jelentésével. A rendszer ráadásul folyamatosan bővül, hogy a játékipar trendjeivel összhangban hatékonyan tudja segíteni a szülőket. 2018-ban például új piktogramot vezettek be, amely jelzi, ha a játékban elérhető alkalmazáson belüli vásárlás.

A játékon belül elrejtett vásárlási lehetőségek ugyanis nemcsak a szülők pénztárcáját tépázhatják meg, hanem fogyasztóvédelmi szempontból is kifogásolhatók. Az Európai Parlament 2023. január 18-án elfogadott állásfoglalásában célul tűzte ki a fogyasztóvédelem megerősítését a videójátékok területén, amivel azokat

a kérdéses gyakorlatokat is kezelni kívánja, mint a lootboxok, a játékbeli valurák, illetve a digitális szolgáltatási rendelet által is tiltott gyakorlatnak minősülő ún. sötét megoldások. Az állásfoglalás emellett azt is hangsúlyozza, hogy a kiskorúaknak „az online videójátékok játszásakor ugyanolyan szintű védelemben kell részesülniük, mint amilyet a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály biztosít”, így a fejlesztőknek figyelmet kell fordítaniuk a magánélet-védelmi, reklámozási gyakorlatokra és a fogyasztók magatartását torzító manipulatív technikákra is. Ezek azonban már olyan területek, amelyeket a korhatár-besorolást megvalósító PEGI rendszer nem érint. Az Európai Parlament arra is felhívta a Bizottságot, hogy

a digitális méltányosságra vonatkozó uniós fogyasztóvédelmi jogszabályok közelgő célravezetőségi vizsgálata során értékelje, hogy megfelelő-e az az uniós fogyasztóvédelmi keret, amely a videójátékokat szabályozza, és ha a válasz nemleges, terjesszen elő jogalkotási javaslatot.

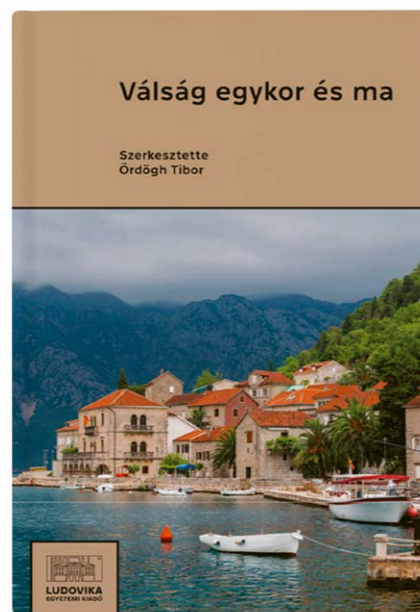
Habár a PEGI hatékony információs rendszernek minősül, úgy tűnik, hogy a jövőben a videójátékokra vonatkozó szabályozásban is szigorúbb, a hagyományos szabályozás struktúrájába illeszkedő rezsimre kell számítani. Érdemes lesz tehát figyelni az Európai Unió jogalkotását.

Szerző: Sorbán Kinga tudományos segédmunkatárs, NKE Információs Társadalom Kutatóintézet

Tanulmányok egykori és mai balkáni válságokról

A Balkán történelmét különféle válságok egymásutánja jellemezte az elmúlt évszázadokban, amelyek között politikai, gazdasági, társadalmi, sőt legutóbb még egészségügyi próbatételek is megjelentek. Ezekről, illetve a válságok lehetséges leküzdéséről jelent meg nemrégiben a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában tanulmánykötet.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemen megrendezett IV. Balkán-konferencia elsősorban a térség válságaival kapcsolatban várta a hazai Balkán-kutatók előadásait. Ekkor összesen huszonkilenc előadás hangzott el öt szekcióban, ami jelzi a régióval foglalkozó kutatók számának öröndetes gyarapodását. A válságok nemcsak helyben, hanem a nemzetközi térben is elérték a Balkánt. A hidegháború idején betöltött semleges szerepét állandó kihívások érték, amelyeket a belső legitimitáció megújítása is folyamatosan kényszerhelyzetbe hozott. Az ebből is következő háborúk pedig eddig soha nem látott problémákhoz vezettek, amelyek kezelése napjainkban sem ért véget – gondolhatunk itt akár a határok rendezetlenségére, a társadalmi feszültségekre vagy a menekültek helyzetének megoldatlanságára. E permanensen átalakuló geopolitikai helyzetben a gazdasági felzárkózás szintén állandó kihívást jelentett és jelent a kormányok számára, ám

ebben több-kevesebb sikert értek el az országok vezetői. A legutóbbi, nagyon komoly kihívást a Covid-19-világjárvány hordozta a térségben, aminek során szintén eltérő reakciók születtek a politikusok részéről, így

a társadalmaknak némileg eltérő következményekkel kellett megküzdeniük.

A nemrégiben megjelent konferenciakötetben tizenhárom, a válsághoz és annak leküzdéséhez valamilyen módon kapcsolódó tanulmány kapott helyet. A tanulmányok témái között megtalálható például a magyar–szerb megbékélési folyamat alapos elemzése, az egykori jugoszláv modell ismertetése, az albán identitás aktuális kérdései, valamint a szerbiai zöldpártok fejlődésének áttekintése a közelmúlt tüntetései alapján. A szerteágazó tudományterületekről érkező, több évtizede a régióval foglalkozó elismert kutatókat, valamint a doktoranduszhallgatókat a Balkán megismerésének, az ott zajló történések megértésének a vágya hajtja. A IV. Balkán-konferencián elhangzott előadásaikban aktuális kutatási eredményeiket osztották meg a közönséggel, amelyeket ebben a most megjelent kötetben adnak közre, igyekezve megismertetni a szakértő és a laikus olvasót is e különleges régió működési elveivel.

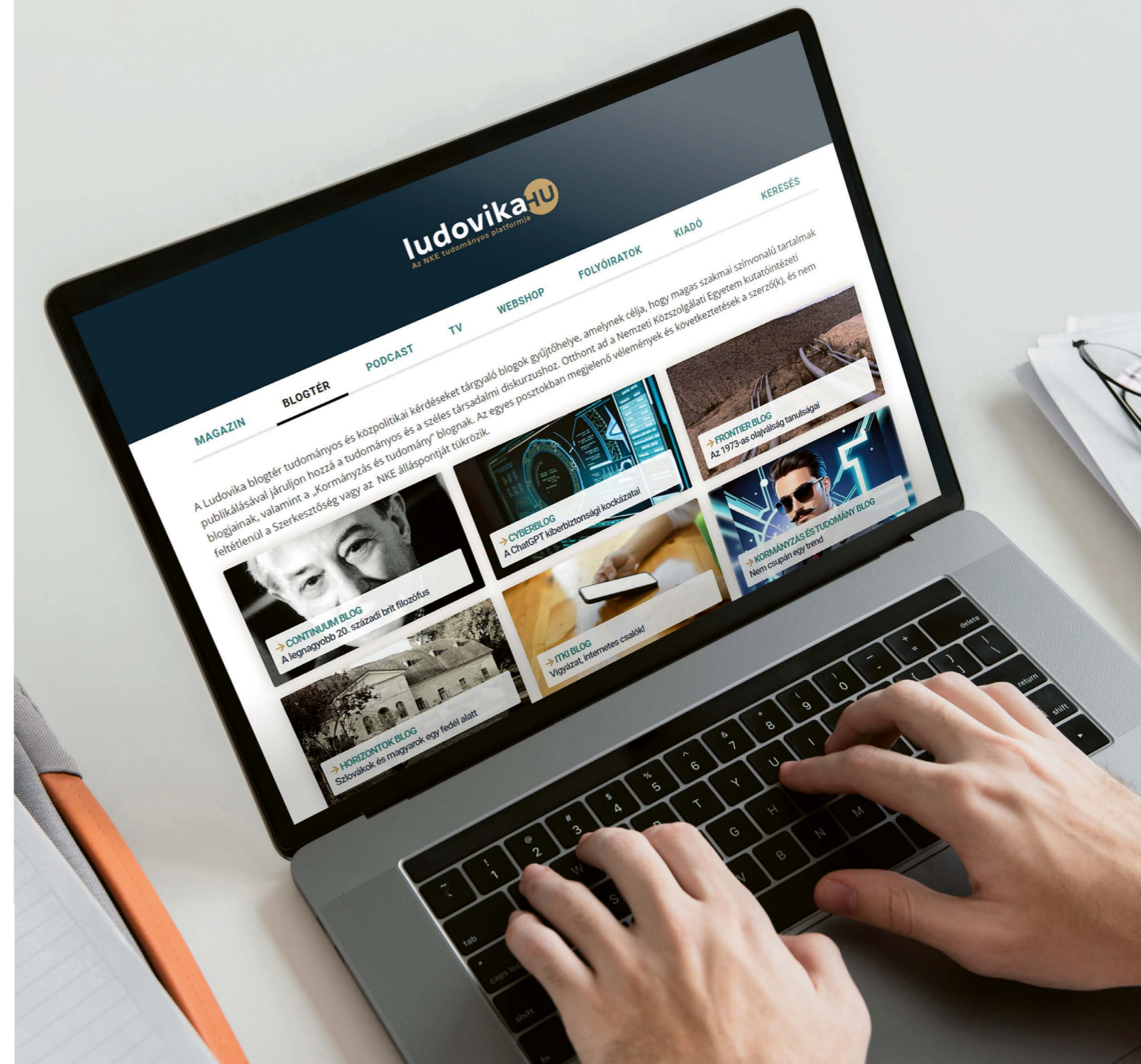
Szerző: Sarnyai Tibor

Ördögh Tibor (szerk.):
Válság egykor és ma. IV. Balkán-konferencia, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

IMPRESSZUM • **BONUM PUBLICUM** a Nemzeti Közszolgálati Egyetem magazinja • ISSN 2064-5015 • XI. évfolyam 8. szám. • Felelős kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem

- A kiadásért felel: Deli Gergely rektor • Főszerkesztő: Szilágyi Dénes Tervezőszerkesztő: Tóth Zoltán • Olvasószerkesztő: Nagy Judit
- Újságírók: Harangozó Éva, Páhy Anna, Sallai Zsófia, Sarnyai Tibor, Szabó Réka Zsuzsanna • Címlapfotó: Szilágyi Dénes • Stockfotó: Depositphoto
- A szerkesztőség címe: NKE Tóparti épület 108 iroda; 1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 23. • Tel.: (1)432-9000/20409 • e-mail: bonum.publicum@uni-nke.hu
- Nyomdai munka: Pátria Nyomda Zrt. • Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

**Boldog
karácsonyt és
sikerekben gazdag
új évet kívánunk!**